Бухы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, …ЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

№ 176 (16399) | 1983 оной августын 2, вторник | Сэн 3 мүнгэн.

…ЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭ—БУЛТАНАЙ ХЭРЭГ

…М АГРЕГАДУУДАА ХОЁР ХАЛААНДА …ГСОЛТОГҮЙ ХҮДЭЛГЭЭ. НОГООНОЙ ГУРИЛАЙ …АРТА ОНСО АНХАРАЛАА ХАНДУУЛАЯ!

ШЭНЭ ОНОЛ АРГААР...

II. ШАНАРЖУУЛАГДАҺАН СЕНАЖ ДАРАГДАНА

[illegible] хэлээр тусхай түхеэрэлгэ зохёогдоо юм. Траншей соохи сенаж нягтаруулан даража байһан К-700 түхэлэй тракторай хойно тусгаар каток шэнги түхеэрэлгэ дээрэ 2 тонныш цистернэ тодхоогдонхой. Тэрэ амһарта соохи мочевинэ тусхай резинэ хоолойнуудаар дамжуулагдан, хэршэгдэһэн ногоондо нэгэ жэгдээр сүршэгдэнэ. Дабаа-Нима Бамбаров трактораа урагша-хойшоо ябуулжа, сенаж нягтаруулан дараха үедөө мочевинээс сасана гээшэ. Мүн эндэ пиросульфат натрий тараагдана.

—Табан тонныш багтаамжатай цистернэ тодхоо һаамнай, тракторнай хэршэгдэһэн ногоо бүри хүндөөр нягтаруулан дарахаһаа гадна нэгэл цистернэ мочевинэмнай халаан соо хүрэхэ һэн хаш, — гэжэ энэ түхеэрэлгын автор Владимир Гончикович Жалсанов хэлэнэ.

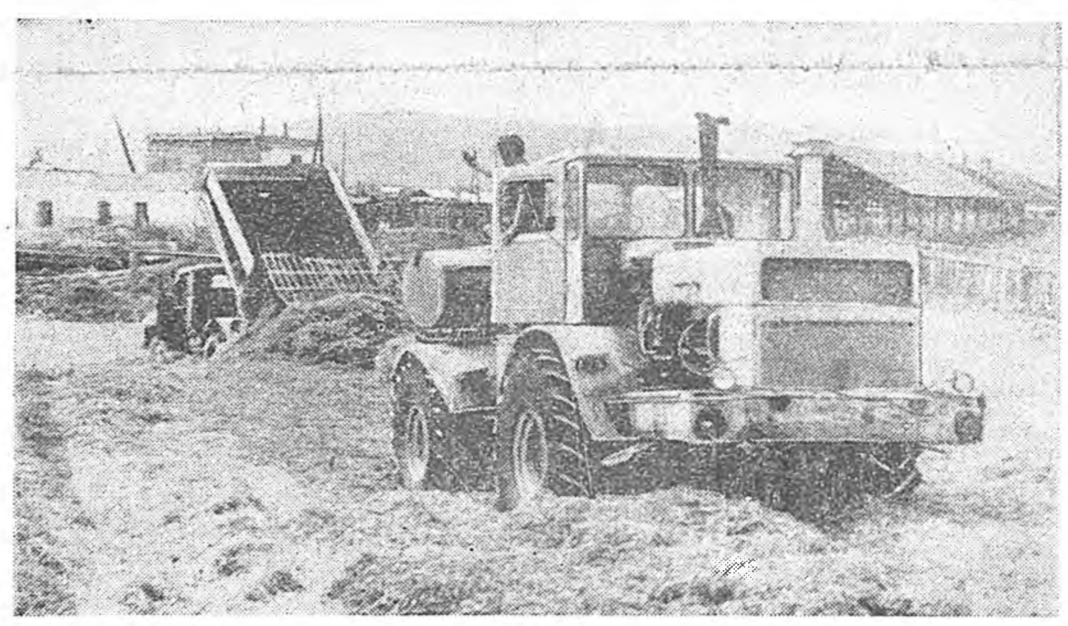
Тракторай хойно шагтагалагдаһан каток-борной мүн лэ аша туһатай. Нэгэдэхеэр, буулгагдаһан ногооной обоо бухалые һамнажа, жэгдээр тараана, хоёрдохёор сүршэгдэһэн мочевинэ болон сасагдаһан минеральна зүйлнүүдые ногоонтой һайнаар холино ха юм.

Сенаж даража байһан звеногой гэшүүд барандаа һайнаар хүдэлхэ гэһэн хамтын харюусалгатай. КСК-100 түхэлэй комбайн жолоодогшод Н. Ешиев, В. Дашинимаев, «Вихрь» хүдэлгэдэг Н. Халзанов, Ж. Шарапов, В. Санжиев болон автомашинын жолоодогшод А. Жаргалов, Г. Чебунин, А. Гомбоев, Г. Черных гэгшэд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллана.

Байгша ондо хаа хаанагүй үбһэ ногоон элбэгээр ургаа. Тиимэһээ поли, харгы, ханаабай захаархи ногоо сабшажа витаминтай ногооной гурил ехээр нөөсэлхэ зорилготойгоор АВМ-0,65 түхэлэй агрегадаа үдэр һүнигүй хүдэлгэнэ. Механизаторнууд В. Чимитов, Б. Доржиев гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг халаанайхид бүтээсэтэйгээр ажаллажа, 180 гаран тонно витаминтай ногооной гурил бэлэдхэнхэй. Эндэ Б. Бальжинимаев, мүнөө жэл арбадахи класс дүүргээд ажахыдаа үлэһэн С. Гомбоев, Ж. Очиров, О. Ринчинов гэгшэд һайнаар хүдэлнэ.

Ажалай 30 хоногой туршада үбһэ тэжээл бэлдэхэ хүдэлмэри дүүргэхэ зорилготойгоор Тельманэй нэрэмжэтэ совхозой хүдэлмэришэд оролдожо байна. Тиихэдэ нютагай Соведэй харьяата эмхинүүдэй хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад барандаа эдэбхитэйгээр хабаадана. Гадна һаалишад, хонишод үбһэ тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ олоороо хабаадалсажа горитойхон хубитаяа оруулалсана.

Н. НАМСАРАЕВ,
манай корр.
Сэлэнгын район,

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **Минеральна нэмэлтээр шанаржуулагдаһан сенаж дарадаг оньһожоруулагдамал агрегат ажалдаа.**

Ц. БАЛДАНОВАЙ фото.

ҮҮСХЭЛ ДЭМЖЭГДЭБЭ

Предприяти, организаци ба эмхи зургаануудай коллективүүдые, ажал хэжэ шадаха хүн зонине тэжээл бэлэдхэлгэдэ үргэнөөр хабаадуулха талаар Түнхэнэй ба Хурамхаанай районуудай Хужарай, Хурамхаанай сомоной Соведүүдэй үүсхэлые Улаан-Үдын районой Гильбэрын сомоной Соведэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад халуунаар дэмжэбэ. Тингэжэ багшанарһаа, больницын, сомсоведэй хүдэлмэрилэгшэдһоо бүридэһэн үбһэ хуряалгын звено ажалаа эхилэнхэй. Тэдэнэр хамта дээрээ 1000 центнер үбһэ бэлэдхэхэ, 300 центнер ногоо сабшажа, АВМ-эй агрегадта тушааха юм.

Манай корр.

БАРДАМ ХҮРЭХӨӨР

Ажахы дотороо мүнөө 6 мянган шахуу центнер һурилэгдэнхэй үбһэтэй болоод байнабди. Тэжээл бэлэдхэлгын энэ харюусалгатай хаһые бухы мэргэжэлтэд, малшад болон хүдэлмэришэднай гүнзэгыгөөр мэдэрэн, даалгагдаһан лэ газартаа эдэбхитэйгээр хүдэлнэ. Жэшээлхэдэ, совхозой 4-дэхи отделенидэ Михаил Кузнецов, Глеб Иванов гэгшэдэй бригаданууд онсо һайнаар хүдэлжэ байна. Тэдэнэр тус тустаа 420—450 центнер үбһэтэй болонхой. Леоновкодо Л. И. Даниловай, Хөөрхэдэ Г. Д. Дармажаповай звенонууд шалгарна.

Ажахымнай эрхим луговодуудай нэгэн Сандак Шагдаровай уһалдаг Шаралза Мантаан хоер урда урданайхиһаа һайн ургасатай байна. Тэндэ гектарай 20 центнер үбһэнэй гарахань дамжагтүй. Энэ хадаа Вознесеновкын отделениин луговодууд Сергей Иосифович Абрамов Глеб Васильевич Иванов хоёрой габьяа гэжэ сэхэ хэлэхэ еһотойбди.

Тэрээнһээ гадна, хонишодой бригада бүхэн хонидойнгоо тэжээл өөһэдөө бэлэдхэжэ байнхай. Коммунист В. Б. Бальчиновай хүтэлбэрилжэ байһан Асын бригада эгээ мүнөө хамагһаа һайн дүнгүүдтэй ябана.

Сенаж даралга манда мүн лэ муу бэшээр эрхилэгдэнэ. Леоновкынгоо МТФ-эйн хажууда 770 тонно сенаж бэлэдхээбди. Манай ажахын малдаа тэжээл бэлэдхэлгэдэ шефүүднай — Хэжэнгын карьероуправлени Ермаковско геолого-бэдэрэлгын парти хоер эдэбхитэйгээр туһална.

Д. БОРБОЕВ,
«Первомайский» совхозой директор.
Хэжэнгын район.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮГЭЛДЭР АЛХАМУУД

…рүүшын хахад жэлдэ РСФСР-эй экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай

[illegible]

соявын талмайн 59 процентнь, саахарай свеклын талмайн 49 процентнь индустриальна аргаар тарижа ургуулагдана.

Транспортын материальнотехническэ бааза һайжараа.

Барилгада хүдэлмэриин түрүү арга, ашаг үрэ ехэтэй түхеэрэлгэнүүд ба материалнууд нэбтэрүүлэгдээ.

Гэхэтэй хамта эрдэм ухаан ба техникэ хүгжөөхэ түсэбтэ зарим даабаринуудай түсэб хүсэд дүүргэгдээгүй.

Промышленностьда продукци худалдаха хахад жэлэй түсэб 101 процентээр дүүргэгдээ. Шухала олонхи зүйлнүүдые бүтээлгээр даабаринууд үлүүлэгдээ. 1982 оной түрүүшын хахад жэлтэй жэшэхэдэ, үйлэдбэриин ниитэ хэмжээнэй ургалта 3,8 процент болоо.

Ажалай бүтээсэ 3,4 процентээр дээшэлжэ, үйлэдбэриин ургалтын 95 процентнь туйлагдаа. Бухы дээрээ промышленностьда, олонхи министерствэнүүдтэ ажалай бүтээсын ургалта дундуур салин хүлһэнэй ургалтаһаа уридлаһан байна. Эдэ дүнгүүд жэлэй түсэбөөр хараалагдаһан хэмжээнтэй адлирхуу. Продукциин өөрынь үнэ сэн доошолоо, продукци бүтээлгэдэ материал гаргашалга бага болоо, ашаг олзо ургаа.

Шэтын, Камчаткын ба Магаданай областьнуудһаа бэшэ автономито республикануудай, хизаарнууд ба областьнуудай, Москва, Ленинград хотонуудай промышленность продукци худалдаха хахад жэлэй түсэбые дүүргэбэ.

Нефть, газ, шулуу нүүрһэн, түмэрэй руда олзоборилхо түсэб дүүргэгдээ, хара металлнуудай бэлэн прокат, зэд, сорго, минеральна утэгжүүлгэ, сернэ кислота, металл отолдог станогуудые, кузнечно-прессовэ машинануудые, приборнуудые, автоматизациин ба тоолон тодорхойлхо техникын хэрэгсэлнүүдые, холын замда ябаха электровозуудые, хүдөө ажахын машинануудые, мал ажалда ба тэжээл үйлэдбэрилгэдэ хэрэглэгдэхэ машинануудые, хүнгэн ба эдеэ хоолой промышленностьда зорюулагдаһан технологическа түхеэрэлгэнүүдые, саарһа үйлэдбэрилхэ түсэб дүүргэгдээ.

Арадай хэрэглэмжын олонхи эд бараа, тобшолон хэлэбэл, эдеэ хоолой, загаһанай продукци, малай ба ургамалай тоһо, сэбэр һүнэй продукци, часы, сортовой, шаажан ба үнгэтэ шаажан, майоликово амһарта, радиогой түхеэрэлгэнүүдые, мебель үйлэдбэрилхэ талаар түсэблэгдэһэн ургалта туйлагдаа.

Промышленностиин хүдэлмэридэ дутуу дунданууд бии гээд РСФСР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ. Химическэ утаһа ба ниидхэ, каустическа содо, турбинануудые, переменнэ тоогой электродвигательнүүдые, химическэ түхеэрэлгэнүүдые, эрхим шанартай модо, шифер, оёмол зүйлнүүдые, нэхэмэл дээдэ хубсаһа, арһан гутал, угаалгын машинануудые үйлэдбэрилхэ түсэб дүүргэгдэбэгүй.

1983 ондо бүхы категориин ажахынуудта 121 миллион гектарта хүдөө ажахын ургамалнууд таригдаһан байна.

Үбһэ сабшаха, тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэри нёдондо жэлэйхиһээ бүри эршэтэйгээр ябуулагдана. Ороoһото ургамалнуудые хуряажа эхилээ.

Мал ажалые хүгжөөхэ талаар зарим тэды һайн дүнгүүд туйлагдаа. Нёдондо жэлэй түрүүшын хахад жэлтэй жэшэхэдэ, колхоз, совхозууд, ажахынууд хоорондын предприятинуудта мяха, һү, үндэгэ үйлэдбэрилгэ дээшэлһэн, малай ба шубуудай ашаг шэмэ ехэ болоһон байна.

Мүнөө жэлэй түрүүшын хахад жэлдэ тогтоогдоһон мал ажалай гол продуктнуудые худалдаха гүрэнэй түсэб үлүүлэгдээ. 1982 оной энэл хугасаатай үетэй сасуулхада бүхы категориин ажахынуудта мал ба шубуудые худалдалга 8 процентээр, һүн—14, үндэгэн 3 процентээр ургаа.

Гэхэтэй хамта, зарим колхоз, совхозууд продукци худалдаха хахад жэлэй түсэбые дүүргэбэгүй.

Техникэ (олонхи зүйлынь), минеральна утэгжүүлгэ ба тэжээлэй нэмэлтэ хүдөө ажахыда эльгээхэ түсэб дүүргэгдээ.

Үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдээр хүдөө ажахые хангадаг һалбаринуудые оруулалсан, агропромышленна комплексын һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ 10 миллиард түхэригэй капитальна һомололто хэгдээ, энэнь 1982 оной түрүүшын хахад жэлэйхидэ орхоод, 4 процентээр дээшэлээ. Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ 8,4 миллиард түхэриг зорюулагдаа.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) шиидхэбэринүүдэй ба Эдеэ хоолой программын зорилгонуудай үндэһөөр, хүдөө ажахые ба агропромышленна комплексын бусад һалбаринуудые хүтэлбэрилгые һайжаруулха, экономико эрхилхэ онол аргануудые нарижуулан һайжаруулха, ажахынуудай экономикые бэхижүүлхэ, кадрнуудые хүдөө нютагуудта тогтоожо хүдэлгэхэ талаар хэмжээнүүд бэелүүлэгдэнэ. Областной, хизаарай, республиканска (АССР) агропромышленна нэгэдэлнүүд хаа хаанагүй байгуулагдаад, хүдэлжэ эхилээ. 1983 оной июлиин 1-нэй байдалаар 1697 районно агропромышленна нэгэдэл хүдэлжэ байба.

Ниитын хэрэглэмжын бүхы түхэлэй транспортын ашаанай эрьесэ 2,2 триллион тонно-километр болоо.

Гүрэнэй капитальна һомололгоор дүн хамта 23 миллиард түхэригэй гол фонднууд ашаглалгада оруулагдаа гэхэ гү, али энэнь 1982 оной энэ үеынхиһөө 11 процентээр ехэ болоно. Байгал-Амарай түмэр замай барилга үргэлжэлүүлэгдэнэ.

Республикын арадай ажахыда гүрэнэй капитальна һомололгонууд 37 миллиард түхэриг болоо. Энэнь 1982 оной түрүүшын хахад жэлтэй сасуулхада, 7 процентээр ургаа. Ажалай бүтээсэ 3,3 процентээр дээшэлһэн байна.

РСФСР-эй арадай ажахыда хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай тоо хахад жэл соо дунда зэргээр 66,6 миллион хүн болоо, нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада 0,5 миллион хүнөөр олошороо.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдэй ёһоор республикын арадай ажахын бүхы һалбаринуудта ажалай эмхидэл ба журам бэхижүүлхэ талаар хэмжээ ябуулганууд бэелүүлэгдэнэ.

Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, хэрэглэмжын ниитын фондынуудһаа хүн зоной абаһан түлбэри болон хүнгэлэлтэнүүд 1,5 миллиард түхэригөөр ургаа гээд РСФСР-эй ЦСУ мэдээсэнэ. Эдэ түлбэринүүд болон хүнгэлэлтэнүүдые нэмээхэдэ, хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһэн һарын 264 түхэриг болоно.

Нэгэ предприятида, эмхи зургаанда ба организацида 25 жэлһээ бага бэшэ саг соо хүдэлһэн хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта, 20 жэл соо хүдэлһэн үхибүүдтэй эхэнүүдтэ таһалгаряагүй хүдэлмэриин стажай түлөө пенсидэнь хэгдэхэ нэмэлтэ 10-һаа 20 процент хүрэтэр 1983 оной январиин 1-һээ дээшэлүүлэгдээ.

Гэр байрын эрхэ байдалые һайжаруулхын, гэрэй ажахытай болохын тула үхибүүдтэй залуу гэр бүлэнэртэ процентгүй урьһаламжа олгогдохо гурим энээнэй урда тээ Алас Дурнын, Сибириин ба Хойто зүгэй районуудта тогтоогдоһон байгаа һаань, мүнөө РСФСР-эй бүхы районуудта хэрэглэгдэнэ.

Ниитын эдеэ хоолой эрьесые оруулалсан, гүрэнэй ба кооперативна худалдаа наймаанай эмхинүүдэй розничнo эд бараанай эрьесэ 84,8 миллиард түхэриг болоо.

Гүрэнэй, ниитын ба кооперативна предприятинуудай, эмхи зургаануудай (гэр-байрын-барилгын кооперативуудые оруулалсан), колхозуудай мүнгэ зөөреэр дүн хамта 19,8 миллион дүрбэлжэн метр талмайтай болбосон түхэлтэй 385 мянган шэнэ байра ашаглалгада оруулагдаа. Энэнь 1982 оной түрүүшын хахадайхиһаа 1,8 миллион дүрбэлжэн метрээр ехэ болоно. Гэхэтэй хамта, байрын гэрнүүд болон социально-соёлой хэрэглэмжын зарим объектнүүдые бариха хахад жэлэй түсэб дүүргэгдээгүй.

1983 оной июлиин 1-нэй байдалаар РСФСР-эй хүн зоной тоо 141,5 миллион болоо.

(ТАСС).

Республикын ХҮНДЭЛЭЛЭЙ САМБАР

КПСС-эй обкомой бюро, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет, облпрофсовет болон ВЛКСМ-эй обком промышленностиин, барилгын, транспортын, хэлхеэ холбооной, худалдаа наймаанай болон ажаһуудалай талаар хангалгын предприятинуудай дунда 1983 оной хоёрдохи кварталда дэлгэрһэн социалис мурысөөнэй дүнгүүдые хаража үзөөд, удаадахи коллективүүдые илаһанда тооложо, дамжуулгын Улаан туг барюулха, республикын Хүндэлэлэй самбарта оруулха гэһэн шиидхэбэри абаба.

МАШИНА БҮТЭЭЛГЫН БОЛОН МЕТАЛЛ БОЛБОСОРУУЛГЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Улаан-Үдын судна бүтээлгын завод. Нормативна сэбэр продукциин талаар түсэбөө 103,6 ажалай бүтээсын — 100,6 сэбэр олзо оруулха түсэб —128, продукци худалдаха түсэбөө 100 процент дүүргэһэн байна.

ЭНЕРГЕТИЧЕСКЭ ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Гусиноозерско ГРЭС. Электрын элшэ хүсэ үйлэдбэрилхэ түсэбөө 100,6, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө 101, технологическа гол түхеэрэлгэнүүдэ заһабарилха даабарияа 109,9 процент дүүргээ.

ГОРНОРУДНА ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Холбоолжоной шулуун нүүрһэнэй уурхай. Продукци худалдаха түсэбөө 107,7, шулуун нүүрһэ малтан абаха түсэбөө 106,6, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө 107,4 процент бэелүүлжэ амжаа.

ГЕОЛОГО-БЭДЭРЭЛГЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Сэлэнгын экспедици. Нөөсэнүүдэй нэмэлтэ ургалтын талаар түсэб эндэ 116, ажалай бүтээсын талаар 106,6 процент дүүргэгдээ, геологическа даабаринууд һайн шанартайгаар бэелүүлэгдээ.

БАРИЛГЫН МАТЕРИАЛНУУДАЙ БОЛОН БАРИЛГЫН ИНДУСТРИИН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Тимлюйн цементын завод. Нормативна сэбэр продукциин түсэб 101,5, ажалай бүтээсын — 100,9, сэбэр олзо оруулха түсэб 100, продукци худалдалгаар 100 процент бэелүүлһэн.

МОДО БЭЛЭДХЭЛГЫН БОЛОН МОДО БОЛБОСОРУУЛГЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Түлишын промышленностиин министерствын Дээдэ-Үдын леспромхоз. Нормативна сэбэр продукциин түсэб эндэ 113,5, ой модо зөөлгөөр — 117,1, ажалай бүтээсын талаар—116,7, сэбэр олзо оруулха түсэб — 108,6 процент дүүргэгдэһэн байна.

ХҮНГЭН ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинат. Продукци худалдаха түсэбөө 101,9, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө 101,2, сэбэр олзо оруулха —101,5 процент дүүргэжэ амжаа.

ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИИН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Улаан-Үдын хиһэмэнэй комбинат. Продукци худалдаха түсэб эндэ 101,5, ажалай бүтээсын талаар —101, сэбэр олзо оруулха түсэб 101,3 процент дүүргэгдээ.

ТҮМЭР ЗАМАЙ ТРАНСПОРТЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Дохёогой болон хэлхеэ холбооной Улаан-Үдын дистанци. Ажалай бүтээсын талаар түсэбөө 100,9 процент дүүргэжэ, ашаглалгын гаргашануудые доошолуулаа.

АВТОМОБИЛЬНА ТРАНСПОРТЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Буряадай транспортна управлениин Улаан-Үдын ашаанай автотранспортна нэгэдэхи предприяти. Ашаа зөөлгын түсэбые 101,9 ажалай бүтээсын — 100,6, сэбэр олзын түсэб 106,3 процент дүүргэһэн байна.

ХЭЛХЕЭ ХОЛБООНОЙ ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Улаан-Үдын телеграфно-телефонно станци. Тарифна нэмэлтэ олзо доходой талаар түсэбөө 105,5, ажалай бүтээсын — 114,8 процент дүүргэһэн, нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, продукциин өөрын үнэ сэнгые 15 процентээр хямдаруулһан байна.

ХУДАЛДАА НАЙМААНАЙ БОЛОН НИИТЫН ЭДЕЭ ХООЛОЙ ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Ниитын эдеэ хоолой Сэлэнгын конторо. Эд бараанай эрьесын түсэбые 102,4, өөрынгөө үйлэдбэриин продукци гаргаха түсэбые 104,2, ажалай бүтээсын талаар түсэбые 102,4 процент дүүргээ.

АЖАҺУУДАЛАЙ ХЭРЭГЛЭМЖЭ ХАНГАЛГЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

«Бурятрадиобыттехника» гэжэ республиканска үйлэдбэриин нэгэдэл. Ажаһуудалай талаар хангалгын түсэб 104, ажалай бүтээсын — 104,7, нэмэлтэ олзо доходой—123 процент дүүргэһэн байна.

БАРИЛГЫН ЭМХИНҮҮДҺЭЭ

«Бурятмежколхозстрой» нэгэдэлэй Зэдын оньһожоруулагдамал нүүдэл колонно. Барилгануудаа болзорһоонь урид ашаглалгада тушааһан, барилгын продукци болон нэмэлтэ олзо доходой талаар түсэбүүдээ үлүүлэн дүүргэһэн, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ түсэбөө 101,4 процент бэелүүлһэн байна.

ОНЬҺОЖОРУУЛАГДАМАЛ ХАБСАРАЛГЫН УПРАВЛЕНИНҮҮДҺЭЭ

«Востоксибэлектромонтаж» трестын Улаан-Үдын хабсаралгын управлени. Барилгын продукциин талаар түсэбөө 100,2, ажалай бүтээсын — 100,9 нэмэлтэ олзо доходой —105,1 процент дүүргээ.

СССР-эй МИНТРАНССТРОЙН БАЙГАЛ-АМАРАЙ ТҮМЭР ЗАМАЙ БАРИЛГА ДЭЭРЭ ХҮДЭЛЖЭ БАЙҺАН БАРИЛГА-ХАБСАРАЛГЫН ЭМХИНҮҮДҺЭЭ

«Запбамстроймеханизация» трестын оньһожоруулагдамал 142-дохи колонно. Барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин түсэб 110,5, ажалай бүтээсын түсэб 100,1 процент дүүргэжэ, хүдэлмэриин өөрын үнэ сэнгые түсэбэй ёһоор хараалагдаһанһаа 5,2 дахин хямдаруулһан байна.

ПРОЕКТНЭ ЭМХИНҮҮДҺЭЭ

«Бурятколхозпроект» институт. Дүүргэгдэһэн проектнүүдэй түсэбые 100,5, тематическа түсэбые 100, ажалай бүтээсын — 113,3, нэмэлтэ олзо доходой түсэбые 109,2 процент бэелүүлбэ.

ГЭР-БАЙРЫН КОММУНАЛЬНА АЖАХЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

«Бурятводоканал» гэжэ үйлэдбэриин нэгэдэл. Уһа аша үрэтэйгөөр хэрэглэхэ талаар түсэбөө 102,2, уһа сэбэрлэхэ — 105,4, нэмэлтэ олзо доходой түсэбые 114,7 процент дүүргэһэн байна.

ОЙ МОДОНОЙ АЖАХЫН МИНИСТЕРСТВЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Баргажанай адагай мехлесхоз. Нормативна сэбэр продукциин түсэбые 109, ажалай бүтээсын — 111, нэмэлтэ олзо доходой — 104 процент дүүргээ.

ГОСКОМСЕЛЬХОЗТЕХНИКЫН ПРЕДПРИЯТИНУУДҺАА

Хүдөө ажахые үйлэдбэриин-техническэ талаар хангаха Могойтын отделени. Продукци худалдаха түсэбөө 105,3, ажалай бүтээсын —103,6 процент дүүргэһэн, тракторнууд болон бусад техникэдэ найдамтай техническэ харууһа хангаһан байна.

ШАГНАЛ

Ажаһуудалай талаар хангаха хэрэгтэ габьяатай байһанайнгаа түлөө ажаһуудалай хангалгын Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин парикмахер Галина Харлампьевна Лукьянова **Буряадай АССР-эй хүн зонине ажаһуудалай талаар хангалгын габьяата хүдэлмэрилэгшэ** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Гол һалбаримнай ХОНИН АЖАЛ

ҮСЭД ОРОЛДОЛГО ҮРЭТЭЙ

КПСС-эй ЦК-гай майн, ноябриин (1982 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд дотор хүдөө ажахын үйлэдбэриин ашаг үрые эрид дээшэлүүлхэ, илангаяа хони үсхэбэрилхэ һалбариие улам хүгжөөхэ талаар бии байгаа арга боломжонуудаа гүйсэд хэрэглэхэ эрилтэ хүдөө ажахын бүхы ажалшадай урда табигдаһан байха юм. Тиигэжэ Пленумүүдэй һүүлээр хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ талаар холын харатай зорилгонууд табигдажа, гол шухала хэмжээ абуулгануудынь бэелүүлэгдэжэ захалба. Хаа-хаанагүй үйлэдбэриин участок, подразделени бүхэндэ түсэб зохёогдожо, дүүргэгдэхэ сагынь тодорхойлогдоо.

Манай совхоз үхэр, адуунһаа гадна, гол түлэб хонидые олоор үсхэбэрилдэг хүгжэлтэ һалбаритай ажахы юм. Энэ һалбаримнай бүхы сабта ороходоо ашаг олзотой байһаар ябадаг.

Чисаанын совхоздоо амаралгадажа, 1968 ондо түсэлгэдэ хонин үсхэбэрилхэ шэнэлэлтэй ажахы болгогдожо эмхидхэгдэхэдээ хойшо хонишодой, мэргэжэлтэдэй, республикын научна хүдэлмэрилэгшэдэй үсэд нэтэрүү ажалламадай ашаар Забайкалиин нарин ноһотой үүлтэрэй буряад түхэлэй хонин энэ ажахыда бии болгогдожо баталагдаа гээшэ. Тэрэ гэһэнһээ хойшо мүнөө эгээ арбан жэл үнгэрөөд байна. Үнгэрһэн энэ хугасаа соо хонидой үүлтэрэй һайжаруулгада ажалдаа алишье талаараа амжалтатайгаар, үрэгэ дээрэ абуулагдаа. Жэшээлбэл, түрэлдэ тушаагдаха хонидой шэгнүүр арбан процентээр, үүлтэрэй хонидой үнэ сэн дээрэ 70 процентээр дээшэлһэн байна. Мүнөө үедэ совхоздомнай ашаг шэмэ ехэтэй хонид нилээд олошороо. Тусгаар бүридхэжэ байгуулагдаһан һайн үүлтэрэй эхэ хонидой отарануудта харууһалагдадаг хонин бүрөөһөө дунда зэргээр 6 килограмм нооһон хайшалагдажа абтана. Тиихэдэ эдэнэй дунда тус бүрөө 9 килограмм хүрэтэр ноохо үгэдэг, эхэ хонид бии. Эдэ хониднай бусад һүрэгүүдтэл адли тэжээл дээрэ харууһалагдажа ондо орохон байха.

Һүрэг хонидойнгоо үүлтэрыень дам саашадань нарижуулан һайжаруулжа, ашаг шэмыень эрид дээшэлүүлхын тула бидэ һүрэг шэнэлхэ эмэ түлгэнүүдэй хурьган байхаһаань эхилжэ һайнаар тобиржуулхые оролдонобди. Манай ажахы хони үсхэбэрилхэдэ таарамжагүйшэг, ган гасуурай бэрхэшээлдэ ородог зонодо түбхинэнхэй юм. Тиимэһээ үбэлжэлгын үедэ үбһэ тэжээлээр дуталдаха бэрхэшээл жэл бүхэндэ дабтагдадаг гээшэ. Жэшээлбэл, һүүлэй арбан жэлэй туршада хэдышье ургасатай һайн жэлдэ һүрэг хониднай үбэлжэлгын үедэ үбһэ тэжээлээр 40 процентһээ дээшэ хангагдаагүй юм.

Аша шэмэ ехэтэй һайн үүлтэрэй хонидые эрхим шанартай тэжээлээр ядамаггүй хооллуулхада эхэ соогоо үдэжэ байһан хурьганай нооһон үдхэнөөр бүридэжэ, дам саашадаа бэеэр томо түл абтадаг гэжэ мэдээжэ эрдэмтэд тодорхойлһон байдаг. Тиимэһээ бидэ һүрэг шэнэлхэ хонидые харууһалха хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулнабди.

Манай ажахыда жэл бүри мянгаһаа үсөөн бэшэ эрэ хурьган шэлэгдэжэ амяарлагдаад, һайн шанартай тэжээл дээрэ харууһалагдана. Дам саашадаа шэлэжэ абаад, харууһалагдаха эрэ хурьгадаа тоо толгойе хоёр дахин олошоруулхаар хараалнабди. Эрэ хурьгадые харууһалжа, томо болгоо тобиржуулхэ гэжэ бидэн хэрэг бэшэ юм. Бэеэр томо, ашаг шэмэ ехэтэй хонин үсхэбэрилхын тула хурьганай эхэнһээ гарахаһаа хойшо һайнаар түлжүүлхэ талаар ехээхэн оролдолго гаргаха хэрэгтэй байдаг. Хэрбээ эхэ хонидоо муугаар хооллуулха, шэмэ шанартай тэжээлээр таһалдуулаа һаа, саашадаа ашаг шэмэтэй һайн үүлтэрэй хонин болохоор хурьга абахань бэрхэтэй. Тиимэһээ илангаяа эхэ хонидой хүшэ тамирые бууруулангүй, үбэлжэлгын үедэ тэжээлэй таһалдуулангүй харууһалха хэрэгтэ гол анхарал хандуулагдажа, бүхы оролдолгомнай энээндэ шэглүүлэгдэнэ.

Үбэлжэлгын эхинһээ гэхэ гү, али халуун намарһаа туража, тэнхээ тамираа алдажа захалһан эхэ хонинһоо заабол бэеэр һула, уршалаагүй мэлиир арһатай хурьган абтадаг. Саашадаа энэ хурьган хонин болоходоо шэнгэн ноолотой байдаг гээшэ. Манай ажахын хонишод энээниие һайн мэдэжэ һэн тула тус эхэ хонидой хурьгалха дүтэлхэ бүри тэжээл ехээр эдюулхые оролдодог юм.

Совхозоймнай түрүү, дүй дүршэлтэй хонишод В. Михайлов, З. Анзанов, А. Шалуев, Д. Дарибазаров гэгшэд хурьгадай эхэһээ амяарлагдаха үедэ һүрэг шэнэлхэ эмэ хурьгадые даажа абадаг заншалтай. Эдэнэрнай жэл бүхэндэ эмэ түлгэ бүхэнэйнгөө шэгнүүрые горитойгоор нэмээхэһээ гадна ноохошье ехээр хайшалжа тушаана.

Һүүлэй жэлнүүдтэ ажахымнай хонишод, мэргэжэлтэд түрүү онол арга үргэнөөр нэбтэрүүлжэ туршахые оролдодог болонхой. Жэшээлбэл, хонишоднай хурьгадаа бүлэг бүлэгөөр абажа түлжүүлхэ арга хэрэглэнэ. Энэ онол арга бултанай анхармаар гэжэ һанагдана. Ушарынь хадаа саашадаа промышленна комплекснуудта нимэ, технологи яһала таарамжатай байха болоно ха юм.

Абтаһан хурьгадаа бүлэг бүлэгөөрнь харууһалха онол аргануудай һайн талые шэнжэлэн харахада нилээд аша үрэтэй байһаараа илгарна. Манай Хэжэнгын районда заншалта болоһон хуби-хубидаа хурьгадые абажа түлжүүлхэ аргада орходоо бүлэг бүлэгөөрөө тобиржуулагдаһан хурьгад эхэһээ амяарлагдаха үедөө нилээд ехэ шэгнүүртэй, бэеэр томо байдаг. Нимэ аргаар хурьгадые түлжүүлхэдэ гарза хоролтонь 8 процентээр доошолуулагдана гэжэ элирүүлэгдэнхэй.

Саашань хэлэхэдэ, хонидой үүлтэр һайжаруулгада селекционно хүдэлмэридөө зарим тэды нарижуулагдан һайжаруулагдаһан онол аргые нэбтэрүүлэнхэйбди. Хэрбээ урданда түлгэ, эрэ хонин бүхэнһөө абтаһан ноолнолой хэмжээгээр һүрэг шэнээр бүридхэгдэдэггүй һаа, мүнөө бонитировкын дүнгүүдые заабол хэрэглэжэ абадаг. Ингэжэ шэнэ һүрэг бүридхэн байгуулгада бидэ селекционно-үүлтэрэй хүдэлмэри улам гүнзэгыгөөр ябуулха аргатай болообди. Тобшолбол, һүрэг шэнэлхэ эмэ хурьгадаа, түлгэнүүдээ һайнаар түлжүүлжэ, шанартайгаар бэлдэбэл, ашаг шэмэтэй хонидоо заабол олошоруулха шадаха байһанаа ойлгонхойбди.

Һайн үүлтэрэй тамир шадалтай эхэ хонин дунда зэргээр 2 түл жэлдэ үгэдэг гэбэл, Харин эрэ хурьгадые һайнаар харууһалжа, хуса болгоод үрэжээрнь эхэ хонидые искусственна аргаар урдуулхадаа, нэгэ хусаһаа 1000 гаран хурьган абтажа болохо байна.

Үүлтэртэ хонидые олоор үсхэбэрилдэг ажахы байһан хадаа бидэ эрэ хурьгадые хуса болгоржо үрэжээрнь түлжүүлхэ, хэрэгтэй Бүридэй хүдөө ажахын эрдэм шэнжэлгын институдай научна хүдэлмэрилэгшэдтэй хамта туршалгануудые хэһэн байнабди.

Эдэ туршалгануудай дүнгүүдтэ үндэһэлэн, эрэ түлгэнүүдые харууһалха шэнэ технологи зохёогоод, шэнэ гүримаар түлгэ, хусануудаа харууһалһанһаамнай яһала ша үрэтэй байгаа. Түлгэнүүднай тэжээлээр гүйсэд хангагдаагүйшье һаа, шэгнүүрээ ехээр нэмээдэг байгаа.

Мүнөө үедэ манай ажахы район дотороо ноохо эгээл ехээр хайшална. Бүхыдөө харууһалагдадаг 20 мянган хониноймнай тус бүрнһөө 4,2 килограмм нооһон хайшалагдана. Ингэжэ хонин үсхэбэрилгэһөө 280 мянган түхэригэй олзо абтана.

Эсэстэнь юу хэлэлтэйб гэбэл, һайн үүлтэрэй, ашаг шэмэ ехэтэй хони олоор үсхэбэрилхэдөө, нэн түрүүлэн шэмэ шанартай тэжээл хүсэд хүрэхөөр бэлэдхэжэ абаад, һүрэг шэнэлхэ эмэ хурьгадаа, хусануудаа һайнаар, зоотехническэ заабариин ёһоор харууһалха хэрэгтэй.

Д. БАТОМУНКУЕВ,
Хэжэнгын районой Загаһатын совхозой ахамад зоотехник.

ПАРТИИНА АЖАБАЙДАЛ

КОМПЛЕКСНО АРГААР ЭРХИ

КПСС-эй Яруунын райкомой пленум боложо, «Партиин Центральна Комитедэй июниин (1983 он) Пленумэй дүнгүүд болон районой партийна организациин бэелүүлхэ зорилгонууд тухай» элидхэл КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. А. Жданов хэһэн байна.

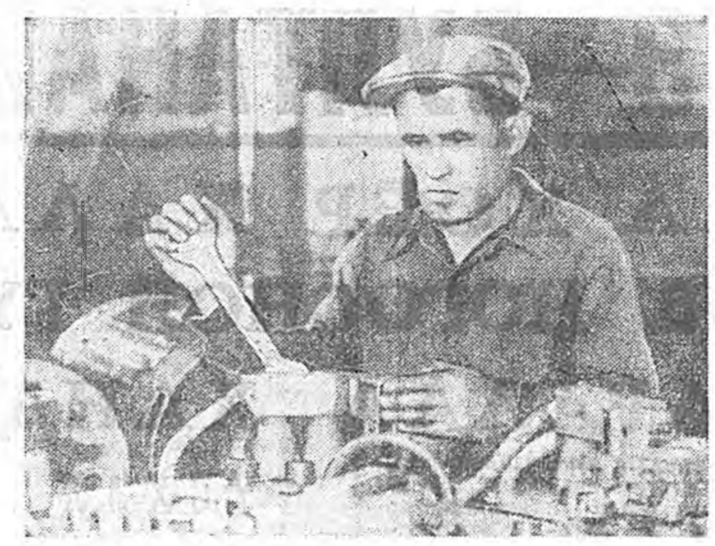
Элидхэлые зүбшэн хэлсэлгэдэ «Дружба» колхозой партийна комитедэй секретарь Д. Б. Дамбаев, Нисэнгын совхозой малшан Ж. Д. Дылыкова, «Целинный» совхозой директор А. В. Сазонов, Хориин леспромхозой директор А. Е. Алехин, «Комсомольский» совхозой партийна комитедэй секретарь В. Ф. Князев, Эгэтын-Адагай сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ А. Ц. Сультимов болон бусад хабаадалсаба.

Элидхэлшэ болон үгэ хэлэгшэд район дотор үзэл сурталай болон нийтэ-политическэ хүдэлмэриие ябуулха хэрэгтэ бии байһан дутуу дунданууды элирүүлжэ, шангаар шүүмжэлэд, саашадаа энэ хүдэлмэриие комплексно онол аргаар, аша үрэтэйгөөр эрхилхэ гэһэн эрилтэ табла.

«Целинный» совхоздо үзэл сурталай болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэри яһала һайн гэжэ элидхэл дотор тэмдэглэгдээ. Эндэхи ажалшад гурим журам һайжаруулжа, ажалай үндэр амжалта туйлахын түлөө үүсхэл район дотороо гаргаһан байна. Д. Г. Дагбаевай хүтэлбэрилдэг политическэ информаторнуудай бүлэг ехэ ажал ябуулна. Тэдэнэр үбэлдөө малшадай, хабартаа таряашадай дунда уласхоорондын болон орон доторхи байдалай һонинуудтай танилсуулжа, совхозойнгоо бүриин амжалта, социалис мүрысөөндэ илагшад тухай хөөрэжэ үгэдэг байгаа.

Мүнөө үбһэ хуряалгын түрүүшын үдэрһөө политинформаторнууд агитаторнууд болон лекторнууд ойлгууламжын хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулна.

Тиихэдэ совхозой директор А. В. Сазонов гарагай долоон хоног бүхэндэ үнгэргэгдэдэг политическэ үдэрнүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ажалшадай асуудалнуудта тодорхой харюу үгэдэг, долоон хоногой туршада бэелүүлхэ зорилгонуудые тайлбарилан ойлгуулдаг заншалтай. Мүн партиин болон совет гүрэнэй, гадаадын болон дотоодын политикын

Манай штатна бэшэ корреспондент М. Сутуриной зураг дээрэ Улаан-Үдын локомотивна депогой слесарь, ажалай ветеран А. А. Черепановые харанат. Деподо гуша гаран жэлэй туршада ажаллажа, дүй дүршэлтэй болоһон ветеран, халаан бүриингөө даабарине 130—140 процент дүүргэдэг юм. Социалис мүрысөөнэй түрүү һуури эзэлдэг Александр Арсентьевич Ажалай Алдар Солын III шатын орденоор шагнагданхай.

ҮЗЭЛ СУРТАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИИН ЭДЭБХИТЭД

ҮНЭН СЭДЬХЭЛҺЭЭ

Үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хадаа, нэн түрүүн абажа харахада, үргэн нийтэ хүн зонтой партиин байгуулһан холбоо барисаан болодог,— гэжэ нүхэр Ю. В. Андроповой хэлэһэн үгэнүүд Александр Семенович Матросовой ухаан бодолдо мартагдашагүйгөөр хадуугдаа. Тэрэ пропагандист уялгатай хүн хадаа партиин Центральна Комитедэй июниин (1983 он) Пленум дээрэ үзэл сурталай хүдэлмэриин бүри үндэр дээдэ шатада гаргагдаһан тухай зүрхэ сэдьхэлээ ханангяар, урма баяраар халин танилсаад, тэрэниие үргэн нийтэ хүн зоной дунда идхан ойлгуулха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, совхозойгоо хүдэлмэрилэгшэдые ажалай шэнэ амжалтада зоригжуулна.

Һахалиин сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ Александр Семенович Матросов партийна гэгээрэлэй һуралсалай эдэбхитэй пропагандистнуудай нэгэн. Тэрэ хорёод наһуу жэлдэ энэ хүндэтэ уялгаяа дүүргэжэ ябана. Тиигэжэ баян дүй дүршэлтэй болонхой.

— Хэды олон жэлдэ пропагандистаар хүдэлбэшье, би хэшээл бүхэндөө ходо дахин-дахин бэлдэдэг заншалтайб,— гээд тэрэ хөөрэнэ.

Жэл бүри эрдэм һургуули болон теориин талаар элдэб бэлэдхэлтэй шагнагшадтай хүдэлдэг хадаа тэдэнэйнгээ анхаралые татама, политическэ болон үзэл сурталайн эрдэм мэдэсэдэ туһа нэмэри оруулма хөөрэлдөөнүүдые эмхидхэхэ гэжэ оролдодог заншалтай. Энээн дээрэһээ лекцидээ шэнэ тоо болон баримтануудые хэрэглэхэ гээшэ тон шухала. Теэд һурагшад өөһэдөө һанагдаагүй орёо асуудалнуудые табидаг, олон шэнэ зүйлөөр һонирходог байна ха юм. Имэ асуудалнуудта харюу үгэхөөр бэлэн байха зэргэтэй. Тиимэһээ хэблэлдэ болон партийно-политическэ журналнуудта толилогдоһон шухала асуудалнуудые ходо уншажа, танилсажа, тэдэниие шудалан үзэдэг заншалтай.

Шагнагшадай һонирхол, анхаралые дээшэлүүлхын тула хэшээлэй үедэ элдэб янзын онол арганууд хэрэглэгдэнэ. Тэдэнэй нэгэн — асуудал-харюу аша туһатай гэжэ пропагандист тоолоно.

Хэрэгтэй сагтаа түргэн зуура абаад, һурагшадта дурадхаха, танилсуулха зорилготойгоор газетэ, журналнууд соохоо шухала асуудалнуудаар материалнуудые хайшалжа хадагалдаг юм. Тиихэдэ ажахын фермэ, отарануудай болон тракторна бригадануудай социалис уялганууд, ажалай дүнгүүд буулгагдадаг байна. Мүн район, республика болоод СССР-эй Статистическэ управлениин мэдээсэлнүүдһээ баримтануудые эндэ оложо болоно. Эдэнь «Манай орон дотор», «Хилын саанахи һонинууд» гэһэн хоёр хабтаһан соо хадагалагдана.

Пропагандист А. С. Матросов харуулан ойлгуулха зүйлнүүд болон элдэб һонин зурагуудые, диаграмма, схемэ, таблицануудые үргэнөөр хэрэглэнэ. Үшөө фото-зурагууд, диафильмүүд хэшээлэй үедэ харуулагдана. Эдэ мэтэ зүйлнүүд бүхы һуралсалые, хэшээл бүхэниие удхаараа һонин, шагнагшадай анхарал татама болгоходонь, зүрхэ сэдьхэлыень доһолгон, шэнэ бодол мүндэлүүлэн түрүүлхэдэнь туһалдаг гээшэ.

Бэлэдхэл ехэтэй һурагшадай эдэбхи үүсхэлые саашадань хүгжөөхын тула шудалан үзэжэ байһан асуудалаар нэмэлтэ статьянууд «Политическое самообразование», «Коммунист» гэжэ журналнуудһаа, «Экономическа газетэһээ» дурадхагдана.

Политическэ гэгээрэлэй һургуулиин амжалта пропагандистын үсэд нэтэрүү хүсэл оролдолгын үрэ дүн гэжэ тэмдэглээ. Өөрөө саг үргэлжэ эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлжэ байһанай аша туһаар, мэдэсэ ехэтэй, һонор ухаатай, баян дэлгэр сэдьхэлтэй тула, хүн бүхэндэ һайн һайханиие хүсэжэ ябадаг хадаа зоной зүгһөө һайн сэгнэлтэдэ хүртэнэ. Һурагшадаа яажа өөрөө өөрыгөө һургахаб гэһэн онол аргада һургажа, үзэл сурталай үнэн замаар хүтэлнэ.

Жэшээлхэдэ, партиин Центральна Комитедэй ноябриин (1982 он) Пленумэй материалнуудые шудалан үзэхэдөө, гол асуудалнуудта хубааһан, ажабайдалтала холбоһон байдаг. «Партиин экономическа политикые зохёон табиха, тэрэниие бодотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ үргэн нийтэ хүн зоной хабаадалсалгын шухала онол арганууд», «КПСС-эй экономическа политикые бодотоор бэелүүлгэдэ болон ажалай журам бэхижүүлгэдэ ажалша коллективүүдэй үүргэ гэхэ мэтэ асуудалнуудые гүн гүнзэгыгөөр шэнжэлжэ, ехэ һонирхолтой хөөрэлдөөнүүд болобо. Тракторно-таряан ажалай бригадын бригадирай туһалагша А. И. Городецкий энээн тушаа хэлэхэдээ, иигэжэ тэмдэглээ бэлэй: «1976 он болотор манай бригада гээгдэгшэдэй тоодо ородог һэн. Газар таряалан эрхилэлгын болбосорол, шадабаринье тулюур, техникэ хайша хэрэгээр хэрэглэгдэдэг байһан юм. Ажалай журам һанаһанда хүрэмэ бэшэ бэлэй. Бригадын мэдэлэй таряанай газар һалхинда үлеэлгэжэ, уһанда пураха, элдэб бог үбһөөр хушагдаха ушар үзэгдэдэг һааб даа. Коммунист Г. С. Серебренниковэй хүтэлбэрилжэ эхилһээр бригадын байдал хубилан һэргэжэ, мүнөө район дотороо эрхимүүдэй нэгэн болонхой».

Үнгэрэгшэ жэлдэ энэ бригада сэбэр паар дээрэ таригдаһан таряанай гектар бүриһөө 28,3 центнер ороохо суглуулаа. Нэгэ центнер ороохондо түсэбэй ёһоор 18 түхэриг гаргашалагдаха байбал, оройдоол 10 түхэриг энэнь болоһон байна. Бүхы дээрээ 26.670 центнер таряан абтаа. Салин хүлһэнэй жасын мүнгэ зөөри алмагдаба. Тиихэдэ бригада эгээл шанартай үрэһэ хүрэнгөөр районой бусад ажахынуудта туһална. Ингэжэ ороохо таряанай үйлэдбэри олзотой болоо бшуу.

Бригадын бүридэлдэ ехэнхидээ залуушуул. Тэдэнэр бултадаа курсануудта һуража, мэргэжэлэйнгээ класснстине гэхэ гү, али шадабариие дээшэлүүлһэн юм. Гадна, өөһэд өөһэдынгөө эрдэм мэдэсые баяжуулхын түлөө оролдоно. Түрүү дүй дүршэл, технологи шудалан үзэнэд. Хамтын хэрэгэй түлөө бултадаа хүн бүхэн һанаагаа зободог, хүсэл оролдолгоёо зорюулдаг заншалтай.

Мүнөө бригадын гэшүүд КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй материалнуудтай танилсажа, ажал болон журамаа улам шангадхаха талаар хүсэл оролдолгоёо зорюулжа байна. Эндэ пропагандист А. С. Матросовой хүтэлбэрилдэг һургуулида ябадаг коммунистнуудай нүлөө яһала ехэ.

В. БУДАЕВ.
Хурамхаанай район.

ТҮСЭБ ЗА
ДҮҮРГЭГДЭХЭ

Бари

Республикымнай барилгашад, байгша оной түсэбтэ даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн бүгэдэ арадай социалис мүрысөөндэ оролсоод, энэ жэлэй зургаан һарын туршада хүдэлмэриин муу бэшэ үрэ дүнгүүдые туйлаһан байха юм. Капитальна барилгын алишье талые абажа харабал, мүнөө жэлдэ, урдынхидаа оробол, гүрэнэй түсэб дүүргэхын түлөө тэмсэл улам эршэдэһэн, ажалай эмхидхэл зарим тэды һайжарһан, тиигэжэ хараа түсэбүүд бэелүүлэгдэһэн гээшэ. Капитальна барилга хэхэ һомололгонуудые бүхы дээрэнь ашаглалга 105 процент, тэрэ тоодо үйлэдбэриин барилганууд дээрэ — 109 процент болоһон байна. Харин барилгахабсаралгын хүдэлмэри хэхэ түсэб 104 процент, тиихэдээ барилга-хабсаралгын хүдэлмэриин түсэб 110 процент дүүргэгдэбэ.

Энээнтэй хамта үйлэдбэриин болон соёлой-ажаһуудалай объектнүүдые ашаглалгада оруулха хэрэгэй бага зэргэ һайжаржа байһые тэмдэглэхэ ёһотой. Юуб гэхэдэ, нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, зургаан һарын туршада 36 процентээр ехэ гол фонднууд, тэрэ тоодо үйлэдбэриин хэрэглэмжын фонднууд 33 процент ехээр ашаглалгада тушаагдаа. Илангаяа түрэл республикынгаа 60 жэлэй ойе угтуулан олон тоото барилганууд дүүргэгдэжэ, ашаглалгада оруулагдаа. Тэдэнэй тоодо Сэлэнгэ мүрэн дээгүүр гараһан хүүргэ, шэнэ аэровокзал, «Электромашина» заводой, Сэлэнгын ЦКК-гай, Забайкалиин апатитова заводой, Тимлюйн асбоцементнэ зүйлнүүдэй заводой үйлэдбэриин шэнэ хүсэнүүд, Петропавловкын Соёлой ордон, 1800 толгой бодо малай, 3000 хониной, 2500 гахайн, 12 мянган шубуунай байха байрануд бэлэн болгогдоһон байна. Мүн худалдаа наймаанай, һургуулиин наһа гүйсөөдүй үхибүүдэй хэдэ хэдэн эмхи зургаанууд баригдаад, ашаглагдажа эхилэгдээ.

Энэ талаар союзна мэдэлэй предприятинууд дээрэ ехэ юумэн хэгдэһэн, гол фонднуудые ашаглалгада тушааха түсэб 159 процент дүүргэгдэһэн байна. Илангаяа байрын гэрнүүдые бариха түсэбөө тэдэ амжалтатайгаар дүүргэһэн гээшэ. Байрын гэрнүүдые бариха түсэбөө Холбоолжоной игүлүүн нүүрһэнэй уурхай, «Забайкаллес» нэгэдэл, «Бурятэнерго» управлени, «Главбурятстрой» нэгэдэл, Улаан-Үдын шэлэй завод болон бусад гүйсэд дүүргэжэ шадаа. Энэнь ехэ һайшаалтай. Мүн тиихэдэ Улаан-Үдын горсоведэй капитальна барилгын управлени байрын гэрнүүдые ашаглалгада оруулха түсэбөө 115 процент дүүргээ гэхэ гү, али байгша оной түрүүшын хахад соо 15,5 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай гэрнүүдые барижа дүүргэхэ байгаа һаа, бодото дээрээ 17,8 мянган дүрбэлжэн метр талмай ашаглалгада оруулаа. Энэмнай үнихэнэй үзэгдөөгүй амжалта болоно гэжэ сэхэ хэлэлтэй. Һүүлэй үедэ гэр барилгын комбинадай хүдэлмэри жэг-

ХУРЯАЛГЫН ХҮДЭЛМЭРИ ЭРШЭДЭНЭ

КРАСНОДАР. Краснодарска хизаарта түрүүшүүлэй тоодо Калининска районой «Дружба» колхозой таряашад гүрэндөө түсэбһөө гадуур ороохо худалдажа эхилээ. Ажахы элеваторта 4200 тонно ороохо тушаагаа. Энэнь даабариһаа 600 тонноор ехэ болоно. Таряашад шэлдэн хатуу шэниисэ тушаана.

КАЛУГА. Эндэхи таряашад ороохото ургамалнуудые хуряажа захалаа. Мүнөө жэлдэ юрын болзорһоо хоёр долоон хоногоор урид намарай ургамалнууд эдээшээд байгаа юм. Комбайнууд ба жатканууд унаһан ороохо хуряахаар түхеэрэгдээ. Область дотор хуряалга-зөөлгын 400 комплекс ба отряд эмхидхэгдээд, хоёр халаанда хүдэлнэ.

ВОРОШИЛОВГРАД. Эндэхи Сватовско районой «Червона Зирка» совхозой механизаторнууд ургаса хуряалга дээрэ бэлиг шадабаряа харуулна. Комбайнер А. Кармазин В. Зарицкий туһалагшатаяа хамта сүүдхэ соо таһалгаряагүй хүдэлхэдөө, 38 гектар талмайн намарай шэниисын баалнуудые суглуулжа, сохёод, «Колос» комбайнайнгаа бункерһаа 153 тонно ороохо тушаагаа. Энэнь мүнөө жэлэй ургаса хуряалгада областиин механизаторнуудай мүрысөөндэ туйлагдаһан эрхим дүнгүүдэй нэгэниинь болоно..

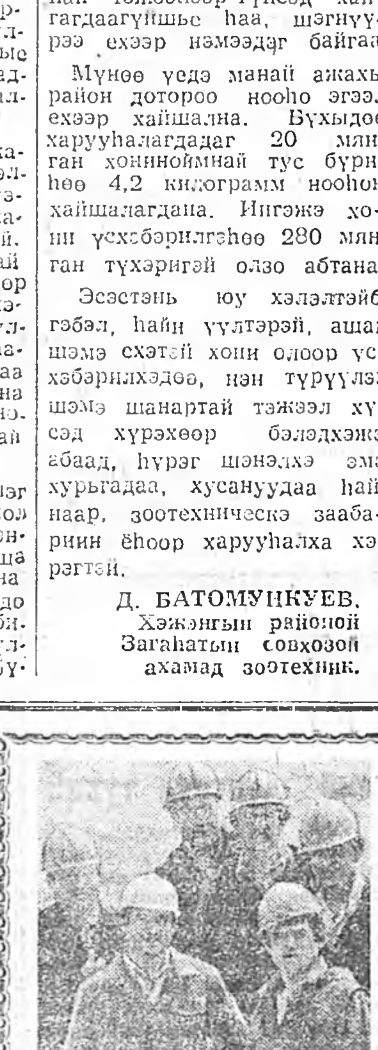
Эндэ хуряалгын хүдэлмэри түгэсэхэ дүтэлөө. Тэрэ урдахи жэлнүүдэйхиһээ эршэмтэйгээр ябуулагдана. Бүхы талмайн табанай дүрбэн хубиин эртын ороохото ургамалнууд хадагдаад байна.

КАЛИНИНГРАД. Область дотороо эгээ түрүүлэн Правдинска районой ажахынууд үбһэ бэлэдхэхэ даабаряа дүүргээ. Нэгэ үнеэндэ 3 тонно хүртэхөөр үбһэн нөөсэлэгдөө юм.

ВИННИЦА. Областиин бүхы ажахынуудта хуряалгын агрегадуудай экипажнууд вахтова аргаар хүдэлнэ. Тиигэжэ механизаторнууд комбайнуудай ажалай бүтээсые гурбанай нэгэ хубяар дээшэлүүлээ. Таряашад эртын ороохото ургамалнуудые хуряаха графигые горитойгоор уридлана.

ФРУНЗЕ. Киргизэй К. И. Скрябинай нэрэмжэтэ хүдөө ажахын институдай һуралсалай-туршалгын ажахын полеводууд жэл хахад соо хүрэхэ бүдүүн тэжээл нөөсэлөө юм. Хамтын подрядаар хүдэлхэдөө тэдэнэр оройдоол долоон хоног соо долоон мянганһаа дээшэ тонно үбһэ һурилөө, сенаж дараа юм.

Эндэ үбһэ тэжээл үйлэдбэрилхэ томо комплекс байгуулагданхай, Агрохимигууд, туһалагшад, механизаторнууд эсэсэй үндэр үрэ дүнгүүдые туйлахые оролдодог болоходоо ажалай бүтээсые хоёр шахуу дахин дээшэлүүлһэн, үбһэнэй шанарые һайжаруулһан байна. [ТАСС-ай корр].

Үрэмдэлгын хүдэлмэриин Жетыбайска управлениин дамжуулгын Улаан тугаар Ренат Салимовай хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүд шагнагдаба. Үрэмдэлгын хүдэлмэриие бригадын гэшүүд мянган метрээр үлүүлэнхэй. Ажалай бүтээсын талаар түсэб 1,5 дахин үлүүлэгдээ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ренат Салимовай үрэмдэгшэдэй бригадын гэшүүд (зүүн гарһаа) Тагир Шапиев, үрэмдэлгын мастер Ренат Салимов, Николай Шинкарев, Виктор Тарасов, Александр Юдин, Балхали Туляев.

ТАСС-ай фотохронико.

СОВЕТ ОРОН дотор

ХОЙТО ЗҮГЭЙ ШАЛГАЛТА ГАРАА

МУРМАНСК. «Советская Россия» ба СССР-эй АН-ай Ураалай научна түбэй эмхидхэһэн полярна экспедицидэ хабаадагшад зориһон газартаа — Мурманск хүрэжэ ерээ. Хойто мүльһэтэ далайн эрьенүүдые зүбшан 10 мянганһаа дээшэ километр зам нохойнуудта хүллэһэн тэргээр 8 һара соо гаталжа ерэһэн аяншалагшадые хотын хүн зон дулаанаар угтаа. Тундрын, полярна һүниин эрхэ байдалда ябажа байгаад, хүдэлһэн хүнүүд дэлхэй дээрэ үсөөн байха даа.

Свердловскын бүлэг залуушуулай Чукоткоһоо, Кольско хахад арал хүрэтэр дабажа гараһаниинь хүшэр хүндэ эрхэ байдалда удаан саг соо байһан хүнэй арга шадабариие тодорхойлхо арга олгоо,— гээд экспедициин түрүүлэгшэ, СССР-эй Наукануудай академиин далайн экспедициин хүдэлмэриин таһагай начальник, Советскэ Союзай хоёр дахин Герой И. Д. Папанин журналистнуудта хэлэһэн байна. Медико-биологическа, геофизическэ һонирхолтой мэдээнүүд абтаа. Манай орон дотор ажаһуудаг элдэб арадуудай һуудал байдалые сасуулжа үзэхэдэнь. Холын хойто зүгэй районуудые саашадань шэнжэлхэ научна бааза байгуулгада хэрэгтэй материалнуудые суглуулхада тус экспедици туһалха байна.

ХОЙНО ХОЙНОҺООНЬ САБШАНА

ЧИМКЕНТ. Чимкентскэ областиин бүхы ажахынууд таһалгаряагүй графигай ёһоор хүсы үбһэ хурьяна. Тэдэнэр түрүүшын сабшалгые дүүргээд, дахин ногооржо эхилһэн сабшалан дээрэ хүдэлжэ эхилээ.

100 мянган гектарһаа дээшэ уһалагдадаг плантациин гектар бүриһөө тарлаашад 120 центнер ногоон набша намаа суглуулна. Энэнь хараалагдаһанһаа ехэ юм. Сенажай нүхэнүүд дүүргэгдээ, түсэбөөр хараалагдаһан үбһэнэй хэмжээнэй хахад шахуу хубинь фермэнүүдтэ зөөгдөө. Һүүлэй жэлнүүдтэ областьдо 250 мянган гектар добо дошо газар шанаржуулан һайжаруулжа, хүсы үбһэ таридаг болоо юм. Урдань оройдоошье үбһэнэй хуряагдадаггүй газарһаа мүнөө гектарай 12 центнер белогоор баян ногоон набша намаа бэлэдхэнэ. Плантацинуудые үргэдхэһэнэй ашаар бүдүүн тэжээл бэлэдхэлгэ 40 шахуу процентээр ургаһан байна.

Республика дотор хаа хаанагүй үбһэн, сенаж эршэмтэйгээр бэлэдхэгдэнэ. 3 миллионһоо дээшэ тонно тэжээл фермэнүүдтэ зөөгдэжэ һурилэгдөө.

БРИГАДА ЗАҺАБАРИ ОРУУЛНА

АМУРАЙ ОБЛАСТЬ. Хамтын подрядаар хүдэлдэг болоһон эндэхи «Васильевский» совхозой овощ ургуулагшад алмалта арьбалалтын жасада горитой хубитаяа оруулна. Рассада һуулгаха хабарай хүдэлмэриин һаял эхилжэ байхада, тэдэнэр 50 мянганһаа дээшэ түхэриг ал-

УНШАГШАД ЗҮБШЭНЭ, ДУРАДХАНА, ШҮҮМЖЭЛНЭ

...БАЙДАЛТАЙ НЯГТА ХОЛБООТОЙГООР

техникые хүгжөөхэ хэрэгтэ библиотекэнүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ тухай» КПСС-эй ЦК-гай тогтоол библиотекаряанүүдэй хүдэлмэридэ таарамжатай шэглэл олгоно.

Манай совхозой ажалшад нүүдэлөө шангахан зорилгонуудые шиидхэжэ байна. Хабарайнгаа тарилгые болзорто хэһэ сар соонь дүүргэжэхэрбэд, «сагаан алтана» суглуулаад, нииитынгээ малда тэжээл бэлэдхэжэ хүдэлмэрөө эршэмтэйгээр ябуулна. Эдэ кампаниинуудтай дашарамдуулан библиотекэдэ «Хилээмэн — бүхы юумэндэ эхин», «Хабарай нэгэ үдэр бүхэли жэлые тэжээдэг», «Хабарай үдэрые — ургасада», «Гол шуулалань — эршэ ба шанар», «Тариһанаа бултыень хуряаха» гэһэн номой выставкэнүүд эмхидхэгдээ һэн.

Тэхэтэй хамта К. Н. Ивановой «Хүрьһэ шанаржуулга ба үтэгжүүлгэ хэрэглэлгэ» гэжэ номоор би механизаторнуудтай хөөрэлдөө үнгэргөө һэм. Тиихэдэм отделениимнай агроном Г. Лыгденова сэбэр паар тухай хөөрэжэ үгөө.

Хүдөө ажахын үйлэдбэрииe эрхилхэ шэнэ системын хэрэглэгдэһэнэй ашаар энэ жэлэймнай хабарай тарилга эмхитэйгээр үнгэрөө гэжэ һанагшабди. Бригадна подрядаар республикымнай газетэнүүдтэ хэблэгдэжэ байдаг бүхы статьянуудые бидэ алдангүй анхаржа, уншажа байдагбди.

1982—1983 онуудай үбэлжэлгэ манай ажахыда муу бэшээр үнгэрөө. Гүрэндэ мяха тушааха хахад жэлэй түсэб дүүргэгдээ. Һүн тушаагдаа.

Хонишодой ажал жэлэй ямаршье сагта хүндэ, хатуушалтай байдаг гээшэ ааб даа. Отделениидэмнай 13 отара бии. Манай библиотекэ эдэ бүхы абажа уншадаггүй хонишон гэжэ үгы. Медфельдшертэй хамта һарадаа хоёр дахин хонишодтоо ошодогбди. Тиихэдээ һула ошоно бэшэ, харин уншажа дүүргэһэн номуудыень һэлгэдэг, ямар нэгэн темээр хөөрэлдөө үнгэргэдэг, номуудай нүүдэл выставкэ абаад ябадаг зантайбди. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн үе соо «Совет Буряадай 60 жэл», «Буряадай зохёолшодой шэнэ номууд», «Хонин ажалаар шэнэ номууд», «Түрүү дүй дуршэлөөр номууд» гэһэн выставкэнүүдые харуулаад байнабди.

Нёдондо хэдэн залуу гэр бүлэ хониндо ороһон юм. Тэдэнэймнай дундаһаа Валерий Хунтеев зуун эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга абажа, түрүүшүүлэй тоодо ороод ябана. Залуу хонишодой дунда хөөрэлдөө үнгэргэхэ, тэдэниие дүй дуршэлтэй хонишодтой уулзуулха гээшые бидэ шухалада тооложо, КПСС-эй XXV съездын делегат, Ленинэй ба «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденуудай кавалер Цыпилма Булатовна Цыдендоева урин байнабди. Тиихэдэмнай тэрэ дуратайгаар ерэжэ, залуу хонишодтомнай ажал хэрэг, амжалта тухайгаа һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө һэн.

Библиотекымнай хонишодой булангда «Хонин ажал — мал ажалай ашаа үрэтэй һалбари», «Хонишон, эдэ номуудые унша», «Түрүү дүй дуршэл тухай номууд» гэһэн выставкэнүүд хэгдэн байна. Тиихэдэ «Эрхимүүдэй зэргэдэ жагсагты!», «Түрүү дүй дуршэлдэ — үргэн харгы!» гэһэн темээр хөөрэлдөөн, шэн. жэлэл, дурадхал хэгдэжэ байдаг гээшэ. «Танилсагты, Цыбикжап Бадмаева», «Валентина Романовагай жаргал», «Танилсагты, Танганов» гэһэн гаршагтай статьянуудые хонишодтоо һонирхон уншаа һэмди.

Манай библиотекэ бүхы нииитэ-политическэ хүдэлмэреэ ажахынгаа партиина организациин хүтэлбэри доро КПСС-эй июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые ажабайдалдаа нэбтэрүүлхэ зорилготойгоор хүдэлнэ гэбэлни, алдуу болохогүй гэжэ һананаб.

М. БАЛДАНОВА,
хүдөө бэшэгшэ, Доодо-Худанай хүдөөгэй библиотекые даагша.
Хэжэнгын район.

— Хүүгэдэй гуталай магазингаа болоходо амарааб даа,—гэжэ Селенгинск посёлогто ажаһуугшад хэлсэхэ зуураа наймаалагшаһаа сэхэ магтажа байгаа һэн. Тэрэнь хэн юм ааб гэхэдэ, комсомолко Лариса Онуприенко байба.

Лариса Улаан-Үдэдэ кооперативна техникум дүүргэһээд, ажалайнгаа намтарые эндэ эхилһэн түүхэтэй. Тэрэнэй хүдэлдэг магазиние даагша С. А. Киндиренкын хэлэһээр Лариса эхэ оролдосотой, нарин нягта наймаалагша. Тэрэнэй нэрээр нэгэшье гомдол ороогүй. Лариса бүринэнгөө түсэбые үлүүгээр дүүргэнэ, үшөө мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ, Новосибирскын худалдаа наймаанай институдта заочноор һурана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Лариса Онуприенко магазин соогоо. В. ПЛУТТЫН фототекст.

ХАРААЛҺАНАА БЭЕЛҮҮЛХЭБДИ

Табан жэлэй гурбадахи жэлдэ манай совхозой малшад 3074 центнер мяха үйлэдбэрилхэ түсэбтэй. Тэрэнэйнгээ 70 гаран процентынь гэхэ гү, али 2380 центнерые сэсэг набшаһата, шэмэтэ ногоогоо дэлгэһэн сэнгүү һайхан зунай хаһа соо абаха юм. Эдэ хараануудаа бэелүүлхын тула ажахын малшад 19 гүүртэ мяхалиг үүлтэрэй эбэртэ бодо малнуудаа, 10 һүрэг адуу моридоо холын хүбшэдэхи Дабаанай. Дархинтын бэлшээринүүдтэ гаргаа.

Байгша оной хабар хүйтэн, һалхитай байгаа. Хагсуу хүйтэн сагта малшадай эрга шадал, дүй дуршэл эли тодоор харагдадаг гээшэ ааб даа. Үбһэ тэжээлээр хомор үедэ зуһаландаа гарадаг хаһамнайшье хахад һараар унжагайраа һэн. Тиигэжэ манай гүүртынхид оройтон майн 20-до Хүбшын Түмэгэртэ 173 бүрүү, хашарагуудаа туужа асараа һэмди. Саһа мүльһэнэй гүйсэд хайлаагүй дээрэһээ түрүүшээр бэрхэшээлнүүд ушараа. Иимэ байдалые мэдэрһэн ажахымнай хүтэлбэрилэгшэд малшадтаа бодотоор туһалһан байна.

Совхозой директор С. Д. Банзаракцаев түрүүтэй тусхай комисси бүридхэгдөө һэн. Туранхай үхэр, тугалнууд тракторай тэргээр зөөгдөө, зоотехник, ветеринарна эмшэдэй бүлэгүүд байгуулагдаа. Эдэ мэргэжэлтэд гүүртэ бүридэ мал зүбөөр харууһалга эмхидхээ, үбшэлһэн, муудаһан малнуудые эмшэлээ, ажалшадта али олон туһа хүргөө. Зооветеринарна хүдэлмэрилэгшэд мүнөөшье тусхай график баримталан Хүбшын гүүртэнүүдтэ ерэнэ. Хэрбээ эндэхи Хасууритын сабшаланда нёдондо зун 5 сомоо үбһэ бэлэдхээгүй һаа, үшөөл шахардуу байдалда орожо, муудаһан малнуудаа гарзада оруулха һэмди. Түрүүшын 15—20 хоногой туршада энэ үбһөө талха тарянай зүйлтэй холижо малнуудаа эдеэлүүлжэ, тэдэнэйнгээ тэнхээ тамирыень доошолуулаагүйбди. Дабһан, минеральна тэжээлнүүд гүйсэд асараатай.

Бага балшар наһанһаа би Хүбшын үргэн баян бэлшээридэ мал адуулхадаа эндэхи байгаалиин онсо илгаатайе һайтар мэдэхэ болонхойб. Хархис фашис булимтарагшадые, япон этэгээдүүдые дарсажа, түрэл Енгорбой нютагтаа бусажа ерэһээр лэ мал харууһалдагби. Мүнөө би 36-дахи зуниие Хүбшэдэ үнгэргэн ажаллахамни гээшэ. Мүнхэдөө сэбдэг, обор тобор бөөм модонуудтай, олон нуурнуудтай, зундаа һэрюун, нэмжын ошоһон дайда юм. Эндэ ехэ үндэр газар. Тиимэһээ һоно боргооһон үгы шахуу. Гол горхонууд олон. Сентябрь һарын тэн болотор хүбшын сагай уларил аажам дулаан байжа, адууһа малай бэлшэн таргалхада тон тааруу зохид. Иимэ һайн байдалда зуһаланда хямда, тарган мяхан ехээр абтадаг.

Жэшээ болгон, нёдондо зун 120 үдэрэй туршада Хүбшэдэ хүдэлмэрилһэн манай ажахын малшадай дүн харая. Мяхалиг үүлтэрэй эбэртэ бодо малай 19 гүүртын долоондо сүүдхэдэ дунда зэргээр 1000 граммһаа дээшэ, табан гүүртэдэ 800—900-һаа, оройдоо дүрбэн гүүртэдэ 700-һаа дээшэ грамм шэгнүүр абтаа һэн. Тиин Ц-Д. Б. Доржиев, В. Б. Доржиев В. Ж. Доноев гэгшэд эрхим һайн дүнгүүдые түйлаһан юм.

Бүхыдөө 147 хашарагуудһаа 176 центнер тарган мяхан гэхэ гү, али толгой бүриһөө дунда зэргээр сүүдхэдэ 1196 грамм нэмэлтэ шэгнүүр абтаа бэлэй.

Эдэ баримтануудһай ажахынууд хоорондо эгээл эрхим байжа, «Районой чемпион» гэһэн улаан торгон лентэ үйлэдбэриин түрүүшүүлэй зүблөөн дээрэ намда зүүлгэгдэһэн ушарта баяртай ябагшаб. ВДНХ-гай комитедэй зүгһөө түлөөһэгүй «Москвич» тухэлэй хүнгэн автомашинаар шагнагдааб. Манай район дотор энэ түрүүшын ушар болоно.

Юрэнхыдөө ажахыдамнай нэгэ бүлэ һүрэг мал харууһалдаг зантай болошоо. Минии һанахада, энэ ехэ һайн хэрэг. Энэмнай юрэдөөл бригадна подряд болоно ха юм. Юундэб гэхэдэ, бүлынхид хоорондоо үгэ хүүрээ һайнаар ойлголсоно, ажал хэрэгынь урагшатайгаар ябана, сэлин хүлһэниинь нилээд дээшэлнэ.

Минии даадаг гүүртэдэ неһанайм нүхэр Дабажи Содбоевна, Вячеслав хүбүүнгээ, Ольга басагантаяа хүдэлмэрилнэбди. Һүүлэй жэлнүүдтэ бидэнэр ажалдаа муу бэшэ дүнгүүдые түйланабди гэхэдэ, үлүү болохогүй. 1981—1982 онуудай үбэлжэлгэдэ үбһэ тэжээлэй бүришье хомор байхада, гүүртынгээ нэгэшье толгой бүрүү, хашарагуудые гарзада оруулангүй, харин тэнхээ тамиртайгаар зуһаланда гаргаа һэмди. Намда тиихэдэ ВДНХ-гай мүнгэн медаль барюулагдаа һэн.

Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ Бага Талынгаа байрада 181 толгой залуу эбэртэ бодо малнуудые харууһалаабди. Һүрэг соомнай гурбан ондоо шадалтай мал байгаа. Тиимэһээ тэдэниие амяарлан гурбан бүлэг болгожо илгаа бэлэйбди. Нэгэдэхи бүлэгтэ томо, тарган мяха ехэтэй мал нууд оруулагдажа, гол түлэб бэлшээридэ ябуулагдаа. Хоёрдохидо дунда тэнхээтэйшүүл, гурбадахи бүлэгтэ—хүгшэрһэн, туранхай үхэрнүүд суглуулагдажа, онсо харууһанда табигдажа, һайн тэжээл абадаг байһан юм. Харюусалгатайгаар харуулһанай ашаар бүхы 181 толгой үхэр гээлтэ, хоролтодо оруулагдангүй, холын бэлшээридэ гаргагдаа. Һайнаар үбэлжэһэн мал зунай тунга ногоондо шэгнүүрээ түргэн нэмээжэ эхилээ.

Малай зунай бэлшээридэ гарахын урда тээ Санага тосхондо районой дээдэ талын табан совхозой мал адуулагшад, мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд суглараа һэн. Суглаанда хабаадагшад 1983 оной зунай бэлшээриин үедэ һү, мяха үйлэдбэрилгые дээшэлүүлхэ талаар Хориин районой мал ажалай хүдэлмэрилэгшэдэй уряае халуунаар дэмжээд, түрэл партиингаа ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые, мүн СССР-эй Эдеэ хоолой программые амжалтатайгаар дүүргэхэ талаар шэнэ социалис уялгануудые баталан абаа юм. Зунай һаранuудта мал бүхэнэй шэгнүүрые сүүдхэдэ 850 граммһаа бага бэшээр, олонхи малшад килограммһаа үлүүгээр таргалуулхабди гэжэ тэрэ уялга соогоо бэшээ. Тэдэнэй тоодо бишье оролсоноб.

Малшадай ажал хүндэшье, хүндэтэйшье. Манай совхозой дирекци, партком, профсоюзай комитет өөрэдынгөө зүгһөө бидэниие хэрэгтэй бүхы юумээр хангаха тушаа ехэ анхарал хандуулна. Тосхонһоо зуу гаран модо холын зуһаланда байһан малшад түрэл арад зоноингоо ажабайдалһаа, нангин хэрэгһээ таһарнагүйбди. Манай харюусалгата ажалай эрхим дүн бидэнһээ сэхэ дулдыдаха байһыень мэдэрнэбди. Гэбэшье холын бэлшээриин хүдэлмэрилэгшэдэй ажабайдалда зарим тэды дутагдалнууд бии. Урда жэлнүүдтэ зуһаланда ерэгшэд түрүүшын үдэрһөө халуухан хилээмээр хангагдагша бэлэй. Теэд Лүбшын Лүндын пекарни, гэртэ байдаг лавка хүдэлнэгүй. Цахирай райпо эдеэ хоолой зүйлнүүдые эндэ асарнагүй.

Тиихэдэ холын бэлшээридэ эмшэд ябанагүй, нүүдэл кино-тухеэрэлгэ, соёлой, библиотекын хүдэлмэрилэгшэд ерэнэгүй. Газетэ, журналнууд ехээр хойнтуулагдажа асарагдана. Үнгэрһэн саг соо малшадые комплексноор хангалга эмхидхэгдэнгүй үлэшөө. Эдэ бүгэдэ КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй эрилтэнүүдтэй яашье тааралдахагүй байна.

Арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи гол жэлынь бүхы табан жэлэй түсэбүүдые бэелүүлгэдэ шиидхэхы удхашанартай гээд арад зомнай һайн ойлгоно. Зунай бэлшээридэ адууһа малнуудаа харууһалдаг манай совхозой ажалшадай партиингаа хараа түсэбүүдые бэелүүлгэдэ горитой хубитаяа оруулха байһандань найдамаар.

Ч. БАЛДАНОВ,
Захааминай районой Енгорбойн совхозой мал адуулагша.

...УШУУЛЫЕ ...НАБДИ

...лнүүдые бүтээдэг С. М. Кировэй нэ... республикымнай хуушанай предприяти... Бии болоһон сагһаа хойшо үнгэрһэн ...заводнай хүгжэлтын ехэ зам дабажа ...илгэгдэһэн амһарта бүтээн гаргалгаар ...л үйлэдбэритэй завод болон ургаа.

...амад үеын алдарта хүнүүдэй ажа... 80-дахи онуудай комсомолшууд ...нангинаар үргэлжэлүүлжэ ябана. За... манай үйлэдбэридэ айхабтар хэрэгтэй ...э, бүтээн гаргадаг продукцимнай (ам... ...агдадаг ха юм. Энэ хүдэлмэриие эма... ...шэ. Гол түлэб кухнида, промышлен... медицинэдэ хэрэглэгдэдэг түмэр зүйл... ...агдадаг гээшэ. Юундэб гэхэдэ, эмаль ...а жэбэрдэггүй, эдеэ хоол, лаборатор... ...эхэдэ хайладаггүй, эмалированно ам... ...угааахадашье аятай, юрэ газаа талаһаань ...гоёшье амһарта гэр байрадамнай бо... ...ранuудта дуратайгаар хэрэглэгдэдэг. ...уудта, тэрэ тоодо манай орондошье, ...р, алюмини болон пластмассаар хэг... ...шье үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоо ...но зүйлнүүдые бүтээн гаргалга улам ...юм.

...нэрэмжэтэ заводто энэ үйлэдбэриин ...һээ хойшо уран һайхан зурагтай... ...агдадаг продукцимнай хэмжээн ни... ...мэһээ эмалировщик мэргэжэлтэ ман... ...эй байна. Гэхэһээ уламжалан, дунда ..., болбосоролой аттестат абаһан за... заводто ерэжэ хүдэлыт гэжэ уриха ду...

...үтээн гаргадаг продукцяараа Зүүн Си... ...калиин хүн зоной, мүн промышленно... ...гадаг гээшэ. Тиихэ зуураа, һайн шанар... ...аа сэдьхэлдэ таарама зохидхон амһар... ...ха шухала. Энэ хадаа заводоймнай ...рилго мүн.

...бэелүүлхын тула заводтомнай мүнөө ...гээр хангагдаһан комплексно участо... ...баригдажа ашаглагдаа. Тэндэхи ...ка бүхы процессүүд оньһо... ...автомат аргаар хүдэлгэгдэдэг болонхой. ...техникыемнай зүбөөр ашаглажа, хэрэг... ...тай кадрнууд шухала. Эдэ бүгэдые ...эхэ зэргэтэй.

...шыемни уншагша гэнтэ гайхажа бо... ...овщик гээшэмнай гансал эмаль түр... ...бэшэ, харин үргэн хэрэглэлэй мэргэ...

...дэлмэришэд һаруул уужам байра соо ...библиотекэ, медпункт гэхэ мэтэ бии. ...ной Ильинкэ гэжэ газарта профилак... ...овщик дунда зэргээр 170—200 түхэ... Залуушуулай байха хамтын байрашье ...дые ажалдань, ажалһаань гэртэнь зөө... ...ябадаг. Хоёрдохи халаанда хүдэлэгшэд ...р хангагдадаг.

...о үйлэдбэри, эрхэ нүхэсэл тухай хөө... ..., залуу басагад, хүбүүдэй анхаралыень ...б. Түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээн гар... ...мжэтэ заводой коллектив таанадые ду... ...бахал.

Н. НОРБОЕВ,
заводой таһагыс даагша.

ХАЛУУН ХАҺА

БЭШЭГҮҮДЭИ ШЭНЖЭЛЭЛ

Партиингаа Центральна Комитедэй ноябриин (1982 он), июниин (1983 он) Пленумүүдэй шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон, СССР-эй Эдеэ хоолой программые бэелүүлхын түлөө тэмсэн, республикымнай хүдөө нютагуудай ажалшад арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй түрүүшын хахадые амжалтатай түгэсхөө. Малай үбэлжэлгэ, түл абалга бараг эмхитэйгээр үнгэрөө, хабарай тарилга саг болзортоо. һайн шанартайгаар хэгдээ. Гүрэндэ мяха худалдаха зургаан һарын түсэб 108 процент, һүн 105 процент, үндэгэн 109 процент дүүргэгдээ.

Гэхэтэй хамта хүдөөгэй ажалшадай урда тон харюусалгатай зорилгонууд табигданхай. Республикымнай колхоз, совхозууд байгша ондо 544 мянган тонно ороохо таряа, 125 мянган тонно хартаабха, 43 мянган тонно овощ, 74 мянган тонно мяха, 168 мянган тонно һү, 179 миллион үндэгэ абаха, гүрэндэ 85 мянган тонно ороохо, 41 мянган тонно хартаабха, 27 мянган тонно овощ, 63 мянган тонно мяха, 136 мянган тонно һү, 155 миллион үндэгэ, 7200 тонно ноохо худалдаха гэһэн уялга абтанхай гээшэ.

Мүнөө хүдөө нютагуудта тон халуун хаһа — нииитын адууһа малда тэжээл бэлэдхэлгэ ябажа байна. Энэ жэлдэ республикымнай колхоз болон совхозууд хүдөө ажахын бүхы предприятинууд хамта дээрээ 999 мянган тонно бүдүүн тэжээл, тэрэ тоодо 495 мянган тонно үбһэ, 211 мянган тонно сенаж, 294 мянган тонно һолоомо бэлэдхэхээр харааланхай. Ойрын сагта, эдэ даабаринуудаа һайн шанартайгаар дүүргэжэ шадаа һаамнай, абаһан уялгамнай амжалтатайгаар дүүрэхэ гэжэ хүн бүхэн һайса ойлгоно. Газетымнай редакцида орожо байгаа бэшэгүүд энээниие гэршэлнэ.

— Манай ажахын Альберт Жигжитович Борбоновой даадаг луговодуудай звеногой сабшалан дээрэ трактор, косилкануудай таршаганаха абян үглөөнэй эртэһээ үдэшын харанхы болотор тапарнагүй, — гэжэ Хурамхаанай районой Дэрээнэй совхозһоо А. Цыремпилов бэшэнэ. —Энэмнай совхозой урдаа хараха луговодуудай нэгэн юм. Тэрэ байгша ондо даалгагдаһан газар дээрэһээ баян ургаса абахын түлөө ехэ хүдэлмэри хээ. Мүнөө энэ газарынь харахада урмашахаар даа. Үдхэн ногоон холоһоо долгитон үзэгдэнэ. Энэ жэлдэ тэрэ гектарай 20-һоо доошо бэшэ центнер ургаса абахаар хараална.

Энэ жэлдэ эрхим шанартай үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ абахаар шиидэһэн Мухар-Шэбэрэй районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд, луговодууд үбһэ хуряалгаяа эршэмтэйгээр ябуулжа байна. Ажахын сабшалан дээрэ оньһожоруулагдамал гурбан звено хүдэлнэ. Эдэ звенонуудта 17 трактор, үбһэ сабшаха, тармаха, бухал табиха, һүрилхэ элдэб түхеэрэлгэнүүд хүсэд хүрэхөөр даалгагдажа үгтэнхэй. Бүхы ажалаа оньһон аргаар бүтээдэг эдэ звенонуудай механизаторнууд бүхыдөө хэдэн зуугаад центнер һайн шанартай үбһэ сомоод байна, — гэжэ хүдөө бэшэгшэ В. Ширдармаев мэдээсэнэ.

Республикымнай колхоз, совхозуудта үбһэ бэлэдхэлгэтэй адли ногооной витамин ехэтэй гурил, гранулануудгаргагдана, силос болон сенаж дарагдана. Ажалай Улаан Тугай орденто «Сибиряк» колхозойхид июль һарын эхинһээ энэ үнэтэ тэжээлээ бэлдэжэ байнхай гэжэ Түнхэнһөө мэдээсэнэ. Тэндэ хүдэлдэг звеногойхид үглөөнэй 7 сагһаа үдэшын 10 саг болотор хүдэлжэ, үдэрэй туршада 10—12 тонно витаминтай гурил гаргана. Мүнөө жэлдэ 850 тонно иимэ тэжээл бэлэдхэхэ түсэбтэй. Нёдондо 630 тонно гурил бэлэдхэхэ түсэбөө 1001 тоннодо хүргэжэ, түсэбөө холо үлүүлһэн юм. Энэшье жэлдэ тэрээнһээ дутуугүй гурил бэлэдхэхэ гэһэн үндэр уялга абаад тэрэнээ дүүргэхын тула шанга тэмсэл хэжэ байна.

Гэхэтэй хамта сенаж болон силос даралга район бүхэндэ шахуу нёдондонойхиһоо нилээд удаанаар ябажа байна. Республикымнай ажахынуудта мүнөө оройдоол арбаад мянган тонно сенаж гэхэ гү, али нёдондоной энэ үеынхинөө зургаан мянга шахуу тонноор бага дарагдаа. Силос дараха хүдэлмэри Улаан-Үдын, Загарайн, Бэшүүрэй районуудта һаял эхилэнхэй. Модоной набша намаа бэлэдхэхэ хүдэлмэри зарим тээ баһал мүртэй һайнаар ябанагүй. Эдэ бүгэдэ тухай газетымнай редакцида бэшэгүүд орожол байдаг.

Нииитын адууһа малда тэжээл бэлэдхэлгэ ганса колхозниигуудай, совхозой хүдэлмэришэдэй, мэргэжэлтэдэй хэрэг бэшэ. Энэ хадаа бүгэдэ арадай хэрэг гээшэ. 1983—1984 онуудай малай үбэлжэлгын үедэ нииитын адууһа малда, мүн хүдэлмэрилэгшэдэй хубиин малда тэжээл бэлэдхэхэ хүдэлмэридэ предприяти, организаци болон эмхи зургаануудай коллективүүдые, тэрэшэлэн ажал хэжэ шадаха хүн зониие элсүүлхэ талаар Түнхэнэй ба Хурамхаанай районуудай Хужарай, Хурамхаанай сомоной Соведүүд үнэтэ үүсхэл гаргаа.

Дурсагдаһан сомоной Соведүүдэй үүсхэлые КПСС-эй обком, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Совет һайшаагаад, тэжээл бэлэдхэлгые саг болзортонь, һайн шанартайгаар үнгэргэхэ талаар предприяти, эмхи зургаанууд ба организацинуудай, мүн арадай депутадуудай Соведүүдэй мэдэлэй газар дээрэ байһан хүн зоной дунда нүлөө ехэтэй социалис мүрысөө дэлгэрүүлхэ гэжэ партиин Гусиноозёрскын, Хойто-Байгалай горкомууд, КПСС-эй райкомууд, арадай депутадуудай городской, районно, поселково, сомоной, сельскэ Соведүүдэй гүйсэдкомууд, партийна, профсоюзай, комсомолой организацинууд, колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд уялгалагдаа.

Мүнөө республикымнай предприяти, организаци ба эмхи зургаануудай ажалша коллективүүд Түнхэнэй болон Хурамхаанай районуудай Хужарай, Хурамхаанай сомоной Соведүүдэй гаргаһан үүсхэлтэй танилсажа, тэрэниие зүбшэн хэлсэжэ, тодорхой уялгануудые абажа байна. Жэшээлхэдэ, ганса Улаан-Үдын Советскэ районой предприяти, организаци, эмхи зургаанууд болон һургуулинуудай коллективүүд олон районуудай коллективүүдтэ тэжээл бэлэдхэлгэ ба ургаса хуряалгада хүдэлхөөр 1400 хүниие, 120 механизаторнуудые ябуулха гэһэн шиидхэбэри гарганхай. Энэ үнэтэ үүсхэлые хүдөө нютагта ажаһуудаг хүдэлмэришэд, алба хаагшад. һургуулинуудай багшанар болон һурагшад, пенсионернүүд халуунаар дэмжэнхэй.

Би үндэр наһатай болобошье, олониитэдэ ашатай туһатай ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсанаб, — гэжэ 73 наһатай, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай инвалид, үнинэй коммунист, ажалай ветеран Б. Ш. Гармаев Захааминай районой Утаата Далахайһаа бэшэнэ. — Холын гүүртэ, фермэнүүдтэ хүдэлдэг малшадта почто зөөдэг, тэдэнэй дунда ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаг гээшэб. Нииитын малда тэжээл бэлэдхэхэ сагай ерэхэдэ, һургуулиин үхибүүдһээ тусхай звено эмхидхээд, совхоздоо үбһэ бэлэдхэжэ үгэдэгби. Тиин 1980 ондо 38 центнер, 1981 ондо 50 центнер, 1982 ондо 78 центнер һайн шанартай үбһэ тушаагаа һэм. Байгшашье ондо Хужарай, Хурамхаанай сомоной Соведүүдэй ажалшадай үүсхэлые үнэн зүрхэнһөө дэмжээд, урда жэлнүүдэйхиһээ бага бэшэ үбһэ соможо, совхоздоо тушаахаб.

Тэжээл бэлэдхэлгын хүдэлмэри республикымнай ажахынуудта түлэг дундаа ябажа байна. Энэ шухалын шухала кампаниие саг болзортонь, һайн шанартайгаар үнгэргэхын тула хүн бүхэн оролдохо уялгатай. Энэ хүдэлмэриин ябасые газетэмнай номер бүхэндөө дэлгэрэнгыгээр харуулха. Тиимэһээ энээн тухай манай уншагшад, эдэбхитэд, хүдэлмэришэн, хүдөө бэшэгшэд газетымнай редакцида бэшэжэ байха бээ гэжэ найданабди.

МУУГААР ХАРУУЛНА

Зэдын районой Доодо-Бургалтай тосхондо ажаһуудаг хүн зон Гунзан гэжэ үндэр хадын оройдо баригдаһан ретрансляторһаа телевизор харадаг. Теэд һүүлэй үедэ ретранслятор муугаар хүдэлдэг болошоо. Харуулжа байтараа дамжуулгань гэнтэ хэдэн минутаар таһалдана, заримдаа тон һулаар, хүнэй ойлгохоор бэшээр дуугарна. Гадна республикынгаа түб, Улаан-Үдэ хотоһоо дамжуулга телевизортоэ харадаггүймнай ехэ муу байна. Тэрэниие шиидхэхэ аргагүй юм гү?

Д. БАДМАЕВ,
дайнай болон ажалай ветеран.

...А ХУБИ ЗАЯАТАН

...ович Надежда Будаевна Балданов... районой Тохой тосхонойхид атаархама ...гэжэ дэмы хэлсэдэггүй.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дай... ...онт дээрэ 147-дохи дивизиин 15-дахи ...м. 1943 оной январь һарада Волхов... Ленинградай бүһэлэлгэ усадхалгада ха... ...ска үндэр шадар болоһон шанга байл... ...ондо Дымбрыл Ринчинович хүндөөр ...альдо эмшэлүүлһэнэй һүүлээр түрэл ...ерһэн байна.

...на 1930-аад оноор комсомолой гэшүүн ...агтаа коллективизаци, соёлон револю... ...эдэбхитэйгээр хабаадалсаа, колхоздоо ...хүдэлөө. 1943 ондо фронт эльгээгдэжэ, ...мировщигоор алба хэһэн байна. Тэрэ ...олэлсэһэн, «Германиие илаһанай тү... ...агдаһан юм.

...колхозойнгоо экономико, соёл культу... ...тэ бүхы хүсэ шадалаа зорюулаа. Бал... ...хүбүүдые хүмүүжүүлээ, мүнөө пенсидэ ...итэдэ ашатай туһатай ажалда ...адалсаһан зандаа.

Р. ДАЛАЕВ.

Энэ зураг дээрэ республиканска онкологическа диспансерэй торакальна отделениин сестра-хозяйка Нина Трофимовна Главатских гэгшые харанат. Тус отделениин палатануудта ороходо ходо ариг сэбэр, һаруул зохид байдаг. Тэндэ эмшэлүүлжэ байгшадай хубсаһан ходо сэбэр, бэедэнь тааруу. Энэ Нина Трофимовнагай даалгагдаһан хэрэгтээ харюусалгатайгаар хандадаг, үнэн зүрхэнһөө оролдон хүдэлдэгэй үрэ дүн гээшэ.

Н. Т. Главатских хүн бүхэндэ илдам зөөлэнөөр хандадаг, арга шадалаараа туһалхые оролдодог, албан зургаанайнгаа зүгһөө һайшаал магтаалда ходо хүртэжэ байдаг.

А. ШУЛУНОВОЙ фото.

Монгол һайхан ороноһоо

1942 он бэлэй. Буряад ороной мэдээжэ уран зохёолшодой нэгэн болохо табисууртай ябаһан залуу офицер Жамсо Тумунов манай Эхэ орониие япон булимтарагшадһаа хамгаалалсажа ябаһан юм. «Буряад зохёолшодой рассказуудай» суглуулбари монгол хэлэн дээрэ оршуулагдажа, хэблэлһээ һая гараба. Тэрэ номые абажа уншаһанай һүүлээр намда эдэ мүрнүүдые бэшэхэ хүсэл түрэбэ.

БОРОХОН ШИНЕЛЕЭ ТАЙЛАНГҮЙ...

Борохон шинелээ тайлангүй унтажа, зэр зэбсэгээ зүүһэн зандаа ябаһан залуухан офицер Жамсо Тумунов «Баруун зүгтэ» гэжэ рассказ «Дамдинай Сүхэ-Баатар» гэһэн поэмэ хоёройнгоо темые Монгол орондо олоо гэжэ бодоходо, омогорхомоор байна. Үнэхөөрөө абьяас, бэлиг түгэс зохёолшон гээшэ ямаршье орёо эрхэ байдалда оробошье, арад түмэнэй ажабайдалаар һонирхожо, тэндэһээ гандан буугүй мүнхэ бүтээлнүүдэйнгээ эшэ үндэһые удалан олохо аргатай байна бшуу.

Монгол орондо сэрэгэй албанда байха үедөө Ж. Тумунов совет буряад литературын үндэһэ һуури табигшадай нэгэн Хоца Намсараевич Намсараевтай бэшэлсэдэг байһан байна. Энэниие гэршэлхэ монгол хүнтэй ярижа һууххада, сэдьхэл зүрхэндэ тэрэ тон дүтөөр һанагдана. Минии һанахада, Жамсо Тумуновай зохёохы ажалаар һонирходог ямар нэгэн эрдэмтэ хүн Дорнод нютагаар аяншалбал, арбан «олзотой» бусаха һэн ха.

А. ДАШДЭНДЭВ,
МНР-эй Дорнод аймаг, Чойбалсан хото.

ҺУРАГШАДАЙ ЗУНАЙ ШАЛГАЛТА

Һурагшадай зунай амаралтын эхилһые дуулгаһан хонхёо дуутай хонхо үнихэн жэнгирэв нэн. Мүн энэ хонхын дуун Зэдын районой Петропавловкын 4-дэхи СПТУ-гай һурагшадта ажалай четвертиин эхилһэн тухай дуулгаа бэлэй. Ерээдүйн механизаторнууд, наймаалагшад районойнго ажахынуудта ошожо, ниитын малда тэжээл бэлдэжэ хэрэгтэнь шеф ёноной туһаламжа хүргэжэ байнхай.

Ажалай ба амаралтын «Юность» гэжэ лагерьта байрладаг һурагшадта мүнөө жэлэй үбһэ хурялта шангашаг хаһа боложо байна. Юуб гэхэдэ, хура бороо орожо, ажалынь һаатуулна. 500 центнер үбһэ, 100 центнер халаахай бэлэдхэхэ түсэбэйнгөө түлөө тэдэнэрэй һанаата болохонь эрхэбһэн. Тиимэһээ тэдэнэр сэлмэг үдэрэй час бүхэндэ техникэ тоглоонгүйгөөр ябуулжа, хатаһан үбһэеэ дүүһэн сомохо, монсогойлхо гэжэ оролдоно.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Үглөөгүүр эртэ ажал эхилэнхэй. 2. Ерээдүйн механизатор Сергей Федосеев мүнөө эрхим гар хажууршан болонхой.

А. ЧЕПАКИНАЙ фототекст.

ТАНГАЛАЙ ҮБҺЭНЭЙ УРГАСА ХУРЯАГДАБА

1969 ондо Хабаровска хизаарай госпромхозууд манай гүрэн дотор түрүүшынхеэ тангалай үбһэ (папоротник) гүүхэ, дабһалха, экспортдо эбүүлхэ үйлэдбэриие анхагүри-олзоборидгын ажахынуудта даалгаһан байгаа. Манай республикын Буркоопсоюзай коопзверопромхозууд энэ продукциие 1976 онһоо хойшо Япон эльгээжэ эхилээ юм. Мүнөө энэ шэнэ продукци анхагүрин ажахынуудай олзотой һалбаринуудай нэгэниинь болонхой. Юуб гэхэдэ, тангалай үбһэ бэлдэхэдэ хаһа анхагүрин хааганшаһан хойно, алирһа, жэмэс, нархаар түүхэ сагай еэгэдүйдэ, эгээл ангуушадай сүлөөтэй үедэ эхилнэ. Энээнһээ гадна, энэ ургамал набшаһатай болон холимог модотой, шингэн газарта дайралдадаг хадаа ган гасуурһаа хохидоогогүй, жэлһээ жэлдэ баян ургаса үгэдэг гэшэ.

Тангалай үбһэнэй бэлэдхэл июниин эхеэр захалаад, оройдоо 15 хоногой туршада үргэлжэлдэг. Энэ богони сагай хугаса соо ехээр, һайн шанартайгаар суглуулжа үрдихэ гэшэ тон шухала ажал ябуулга болоно.

1983 ондо «орляк» гэжэ тангалай үбһэнэй бэлдэхэл һайн эмхидхэлтэйгээр үнгэрөө. Кабанскын коопзверопромхозодо олзоборидгын 4 бааза, Прибайкалина 3 бааза түхеэрэгдэнхэй байгаа. Энэ продукци түүлгэдэ Улаан-Үдын кооперативна техникумэй һурагшад, штатна ангуушад баазануудай оршон тойрондо ажаһуудаг дунда һургуулиин һурагшад, пенсионернүүд, гэрэй эзэн эхэнэрнүүд, жэлэйнгээ ээлжээтэ амаралта гараһан гүрэн албан хаагшад хамтадаа 900 шахуу хүн хабаадажа, эдээ хоолоор болон элдэб шухала гэр байдалай хэрэгсэлнүүдээр хүсэд хангагдаһан байха юм.

Кабанскын коопзверопромхоз 147 тонно 598 килограмм, Прибайкалиин районой 24 тонно 778 килограмм тангалай үбһэ бэлдэбэ. Нэгэ хүдэлмэриин үдэр соо (8 часай туршада) дунда зэргээр 1 хүн 25—35 килограмм суглуулжа шадалтай. 1 килограмм продукци 50 мүнгөөр тушаагдаг. Шамбай, шударгы хүн үдэртэ 70—100 килограмм хүрэтэр суглуулха аргатай.

Район бүхэндэ эрхим дүнгүүдые харуулһан түрүүшүүл олон. Жэшээнь, Кабанскын районой штатна ангуушан А. К. Васин — 1827, пенсионер И. И. Колесниченко —1580, Улаан-Үдын кооперативна техникумэй һурагша А. Цырендашиева — 388, дунда һургуулиин һурагша И. Борисов — 320, Прибайкалиин —720, штатна ангуушан В. И. Арапов —970, Улаан-Үдын кооперативна училищиин һурагша Н. Аюшеев 280 килограмм үбһэ тушааһан байна.

Түрүү һуури эзэлһэн хүнүүдтэ мүнгэн шан барюулагдаа.

Август һарада дабһалагдаһан 110 тонно тангалай үбһэн Япон эльгээгдэхээр хараалагдана.

М. ГЫЛЫКОВ,
Буркоопсоюзай коопзверопромхозуудай трестын охотовед.

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭ...

КУБА: РЕВОЛЮЦИОННО АЛДАР СОЛОТО...

Кубын арад национальна восстаниингаа үдэрые баяр баясхалангай оршон байдалда тэмдэглэбэ. 30 жэлэй саада тээ, 1953 оной июлиин 26-да Фидель Кастро хүтэлбэрилэгшэтэй Кубын залуу революционернууд американ эзэмдэн эзэхилэлгын хэрэм байһан Батистын Монкададахи казарма руу добтолго хэһэн гэшэ. Энэ добтолго Кубын революциин эхи заха татажа. 1959 оной январиин 1-дэ арад зоноой илалтаар түгэсэһэн, социалис Куба мүндэлһэн байна.

Революционно хэрэгүүдээрээ алдаршан үнгэрһэн 30 жэлэй туршада дабажа гараһан бэрхэшээл ехэтэ замаа эрьен хаража байһан кубинецууд, тэдэнтэй хамта бүхы дэлхэй дээрэхи нүхэдынь туйлагдаһан асари ехэ амжалтануудаарнь омогорхон баясана. Кубын газар дээрэ политическэ, социально-экономическа ба соёлой үндэһэн хубилалтанууд хэгдэнэ. Куба мүнөө соёл гэгээрэлэй ба элүүрые хамгаалгын талаар хүгжэжэ байһан гүрэнэй дунда түрүү һуурида гарахаһаа байха, промышленна талаараа хүгжэнги хэдэ хэдэн гүрэнүүдые ахижа гаранхай. Арадай засагай жэлнүүдэй үедэ хэдэн зуун предприяти, тэрэ тоодо түрүүшын атомна электростанци баригдаһан гэшэ. Нимэл даа өөрынгөө коммунис партиин хүтэлбэри доро шэнэ байдал зохёон байгуулжа байһан Кубын арад зоной шэн зоригто ажалай үрэ дүнгүүд.

Кубын революциин түүхэтэ амжалтанууд Латинын Америкын национально-сүлөөрэлгын, империализмда эсэргүү хүдэлөөндэ хүсэ ехэтэ түлхисэ боложо, дэлхэйн революционно хүдэлөөнэй түүхэдэ толотомо хуудаһа бэшүүлэнхэй.

Социалис Куба уласхоорондын бай-

далда хүндэ ехэт... байдалые һуларуул... дэй хоорондо али... холбооной түлөө... даанхай байдалые... лагдаһан империал... эсэргүү тэмсэлэй... байгаа мэдүүлэ... хэн зонхилолго тог... рикан империализ... талаар булюу байда... гаргажа байһан энэ... дын политикын шуу... һайн хараа шугам... шанартай.

Революционно К... дэлһэн сагһаа хойшо... оронуудтахи нацио... хүдэлөөндэ эсэргүү... американ империал... римхэй политикын... объект болоһон гэ... мүнөө Кубада хэжэ... энэ региондо США... хэй ябуулгада бэлдэ... хэмжээндэ хүрэнхэй... станиин хэгдэһэн... лан, олониитын хаба... дээрэ үгэ хэлэхэ зуу... ингэжэ мэдүүлээ:... хэһээлтээр, «зэмэ... дэн оролгоор бидэнд... бэшье тэдэнэр бидэ... даха гээшэ гү? Үг...

США-гай Кубада... римхэй, харата муу... эрхилжэ байхадань, Кубатай һаналаа нэ...

ХАРЫЕ САГААН ГЭЖЭ ХАРУУЛХА Һ...

Америкын түбэй оронуудта империалис айхабтар ехэ аюул тохёолдохоор забданхай. Рейганэй захиргаан революционно ба сүлөөрэлгын хүдэлөөнүүдые усадхан дараха гэһэн заналтаһаа бодото бэелүүлгэдэ оробо. Америкын «Крисчен сайенс монитор» гэжэ газетын тэмдэглэһэнэй ёһоор, «президент Рейган гал галзуугаар аашалан, Латинын Америкэдэ марксизмые зэбсэгтэ хүсөөр усадхахые оролдоно».

Тиигэхэ зуураа США-гай президент хара юумые сагаан гэжэ этигүүлхын тулада хэрэгтэй бүхы юумэ хуу хэнэ. Үнгэрһэн неделидэ болоһон пресс-конференци дээрэ тэрэ эшэхэ нюургүйгөөр «дэлхэйн бүмбэрсэгэй баруун хубида эб найрамдалые аршалан хамгаалагшаар» США-е харуулхые оролдоһон ба «ондоо оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ хамаархагүй ёһо гуримуудые хүндэлэлгын» үндэһэ һуури дээрэ Америкын түбэй оронуудтахи бэрхэшээлтэ асуудалнуудые шиидхэлгэдэ өөрынгөө хабаадаха хүсэлэл тухай олон табые шашаһан байха юм.

Гэбэшье Вашингтоной хэрэгүүдэй президентын балмад муухай мэдүүлгэнүүдһээ алгасаа ехэтэй байһаниинь харагдана. Бүхы дэлхэйн хараһаар байтар Пентагон «Корал-си», «Рейнджер» гэжэ авианосецуудаар толгойлогдоһон да-

лайн-сэрэгэй хоёр со... мэнэ һаяхан шэнэдх... ракетэнүүдээр зэбсэ... джерси» гэжэ линк... эрьенүүдтэ дүтэ бай... багахан гүрэн Никар... лэгдэһэн адар томо... дээрэ американ 16... Эдэ бүгэдэһөө гадна... дэ дүтэ шадар үнгэ... лагдаһан американо-... маневрто США-гай... баадуулагдахань.

Эдэ бүхы «манев... сагта аяар хахад жэ... гэргэхөөр Пентагоно... нииие обёоронгүй ба... региондо «харилсааг... талаар үрэ ехэтэй хэм... гэ тэдэ «маневрнууда... болоно гээд сэхэ сон...

Рейганэй захиргаан... хараалһан хараа шуга... эрье шадарай гүрэнүү... ломатида дахин тэхэ... һанай эли тодо... США-гай нюуса... га ·гүрдэлгэ, эзэрхэг... нууд дэлхэй олонии... Латинын Америкын о... эрид шууд буруушаа...

АЮУЛГҮЙ БАЙДАЛТАЙ, ХАРИЛСАА ХОЛБООТО ЕВРОПЫН ТҮЛӨӨ

Найман жэлэй саада тээ, 1975 оной августын 1-дэ Финляндиин ниислэл хото Хельсинкидэ Европодохи аюулгүй байдалай ба харилсаа холбооной талаар зүблөөнэй Түгэсхэлэй актда гар табигдаһан байна. Тиигэжэ дэлхэйн хоёрдохи дайнай политическэ дүн гаргагдаа бэлэй. Хүсэрхэлгын болон «хүйтэн дайнай» политикын үрэ дүн үгэхэгүй ба аюултай байһаниинь тиихэдэ батадхагдаһан, Европые бата бэхи эб найрамдалай болон али алиндаа аша туһатай харилсаа холбооной түб болгохо шэнэ арга боломжонууд нээгдэһэн байгаа бшуу.

Түгэсхэлэй актда гар табиһан үдэрһөө хойшо үнгэрһэн саг соо Советскэ Союз болон бусад социалис оронууд энэ документ дотор найруулагдаһан гол ёһонуудые бодото дээрэнь бэелүүлхын, эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые оглолон хорихо ба эб найрамдалай үндэһөөр уласхоорондын харилсаануудай гуримые үргэн ехээр хуоилһан шэнэлхэ найдамтай һуури байгуулхын, энэ түби дээрэ өөе бэедээ этигэхээр оршон байдал тогтоолгодо тула хүргэхын тула нилээд ехэ юумэ хэһэн гээшэ. Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн гаргалгые аалидхаха ба хуряаха, шэнэ дайнай аюулые зайсуулан сараха гэһэн зорилгын үнэн дээрээ гүрэнүүд хоорондын хэлсээнэй аргаар шиидхэгдэдэг байхын тула Советскэ Союз оролдодог байгаа, байнашье гээшэ.

Тиигэбэшье үнгэрһэн найман жэлэй туршада уласхоорондын политикада ондоо шэглэл — Рейганэй захиргаанай мүнөө эдэбхитэйгээр ябуулдаг шэглэл тодоор элирэн гараа. Бэеэ даанхай адли тэгшэ байдал, хүсөөрөө айлгаха ябадал ба хүсэрхэлгэ хэрэглэхэгүй, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаа холбоон, уласхоорондын хуулиин талаар уялгануудаа бүримүһэн һайнаар дүүргэлгэ гэхэ мэтэ Түгэсхэлэй актын гол ёһонуудые сэхэ эбдэхэ эрхэ өөртөө олгохые энэ шэглэл һэдэнэ ха юм.

Вашингтоной политигүүд. ядерна үе сагай бодото байдалые тоонгүй, бүхы дэлхэй дээрэ социальна хүгжэлтэ дэбжэлтые зогсоохо, капитализм болон социализмын хоорондохи түүхын арсалдаае сэрэгэй зүришэлдөөгөөр шиидхэхэ гэһэн балмад муухай уг зорилго бэелүүлхые оролдоно. Сэрэгэй талаар булюу байдалтай өөһэдөө болохо гээд, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн гаргалгые үзэгдөө харагдаагүй ехээр Вашингтон дэбэргэжэ байнхай. НАТО-гай гэшүүн — Баруун Европын зарим оронуудта дундуур зайда хэрэглэгдэхэ, шэнэ американ ядерна ракетэнүүдые тараан тогтоохо баазануудые байгуулха хүдэлмэреэ улам түргэдхэнэ. Газарһаа, уһан далайһаа болон агаарһаа хэрэглэгдэхэ стратегическэ ядерна шэнэ ракетэнүүдые үйлэдбэрилэн гаргаха, тараан тодхохо программа Холбоото Штадуудта бэелүүлэгдэжэ байнхай. Замбуулинай дайдада болон Газар дээрэ байһан юумэнүүдые буудаха замбуулинай сэрэгэй түхеэрэлгэнүүдые тэдэ зохёон табижа эхилэнхэй. Олон хүн зониие хюдаха буу зэбсэгүүдтэ өөрынгөө дайшалхы шанараараа адлирхуу юрын буу зэбсэгүүдэй тад ондоо, шэнэ түхеэрэлгэнүүд байгуулагдана. Сэрэгэй гаргашанууд эрид дээшэлнэ. Харин тэдэнь арадуудай ажабайдалые улам муудхана бшуу.

Гансал энэ зуун жэлдэ ехэ һандарал хохидолтой дэлхэйн хоёр дайе үзэһэн Баруун Европын гасалан зоболонто оронуудта мүнөө үхэлэй ехэ аюул тохёолдоод байна. Тэдэнэй газар дээрэ энэ жэлэй һүүл багта американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые тараан тодхолго хадаа Баруун Европые «хизаарлагдаһан» ядерна дайн тухай Рейганэй эзэрхэг түримхэй ябуулгануудые шалгаха атомна дайнай полигон болгожо магад. Буу зэбсэгүүдые хуряаха ба аюулгүй байдал тогтоохо асуудалнуудые шиидхэлгэдэ үлэһэн саг тон бага, үшөө тиихэдэ, улам бүри хорожо байна гэжэ ушар ёһо мэдэхэ бүхы хүнүүд ойлгоно ёһотой. «Женевэдэхи хэлсээнүүдэй дүнгүүдһээ дулдыдангүй, Баруун Европын газар дээрэ 1983 оной һүүл багта дундуур зайда хэрэглэгдэхэ американ шэнэ ракетэнүүдые тараан тодхохо гэһэн шиидхэбэри эсэслэн баталагданхай, ямаршье болюулалга байхагүй гээд США-гай Оборонын министерство оло дахин дабтадаг болонхой», — гэжэ Баруун Германиин «Франкфуртер рундшау» газетэ тон зүб тэмдэглэнэ.

Эб найрамдал болон аюулгүй байдал бэхижүүлгэдэ шэглүүлэгдэнхэй Советскэ Союзай ба бусад социалис оронуудай залан сэхэ политика энэ балмад хараа шугамда эсэргүүсэнэ. Варшавска Договорто ородог гүрэнүүдэй Политическэ Зүбшэлгын комитедэй Прагадахи зүблөөнэй декларациие, социалис оронуудай хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшадай Москвада үнгэрһэн уулзалга дээрэ абтаһан хэмтын мэдүүлгые, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Ю. В. Андроповой найруулан дэбжүүлһэн эб найрамдалта шэнэ үүсхэлнүүдые Европын арадууд ядерна дайнай аюулһаа абарха программа болоно гэжэ хүлеэн абаһан байна бшуу. Сэрэгэй талаар США-гай булюу байдалые хангаха, ядерна түрүүшын добтолго хэхэ арга боломжо бии болгохо гэһэн Рейганэй захиргаанай эзэрхэг түримхэй хараа түсэбүүдые буруушаан, Баруун Европын олониитэ болон бодото байдал ойлгодог хүтэлбэрилхы хүсэнүүдэй түлөөлэгшэд Вашингтоной политикаһаа холодохые оролдожо байнхай.

Буу зэбсэгүүдые үрдилдэн гаргаха ябадалые түргөөр болюулха ба тэрэниие, илангаяа ядерна зэбсэгүүдые, хуряалгада шэлжэн оролго хадаа мүнөө үе сагай гол шухала асуудал болоно гэжэ мэдэрэлгэ Баруун Европодо үргэдэжэ байна. Энэ талаар Европын түби дээрэ ядерна дайнай аюулые сараха гэжэ шухалын шухала удха шанартай болоно. Дундуур зайда хэрэглэгдэдэгшье, мүн тактическашье ядерна буу зэбсэгүүдһээ Европые бүрин гүйсэдөөр сүлөөлхые оролдон, Баруун Европын оронуудта американ ядерна шэнэ ракетэнүүдые тогтоолгые болюулхаар, тэдэниие эгээл бага хэмжээтэйгээр, адли тэгшэ байлгаха зорилготой Европодо мүнөө байгаа дундуур зайда хэрэглэгдэхэ зүйлнүүдые али али талаһаа хороолго хараалхаар хэлсээ даб дээрэ баталха хэрэгтэй гээд социалис оронууд тоолоно гээшэ.

Англи болон Франциинхиһаа ехэ бэшэ дундуур зайда хэрэглэгдэхэ ракетэнүүд болон тэдэнэй боеголовконуудые СССР-тэ байлгаха гэһэн совет һүүлшын дурадхалнуудые эдэл зорилгонуудта бүримүһэн, гүйсэд дүүрэнээр харюусана ха юм. Энэмнай алишье талаараа Европодо Советскэ Союзай 1976 ондо гэхэ гү, али совет ракетэнүүдые хубилган шэнэдхэжэ үшөө эхилээгүй байһан үедэ барижа байһанһаа нилээд досшо болоно. Дундуур зайда ниидэхэ нэгэшье самолет, авиационно нэгэшье һомо НАТО-гай оронуудай барижа байһанһаа үлүү байлгахаяа Советскэ Союз оролдоногүй.

Бүхы ядерна гүрэнүүдэй, нэн түрүүн СССР болон США-гай, ядерна буу зэбсэгүүдые тэрэ зандань үлөөлгэ, энээниие үшөө хээгүй ядерна гүрэнүүдэй иимэ буу хэрэгсэлнүүдые түрүүлэн хэрэглэхэгүйбди гэһэн уялга абалга, мүн тэрэшэлэн сэрэгэй хүсэ бэе бэедээ эсэргүүсэн хэрэглэхэгүй ба Варшавска Договорто ородог гүрэнүүдэй болон НАТО-гай гэшүүн-гүрэнүүдэй хоорондо эб найрамдалай харилсаа баримталха тухай договор баталалга гэхэ мэтэ социалис оронуудай үүсхэлкүүдые түргэнөөр хэрэг дээрэнь бэелүүлгэ Европодо эб найрамдалай, аюулгүй байдалай болон харилсаа холбооной аша туһануудта харюусаха байгаа бшуу.

Түгэсхэлэй актда гараа табиһанһаа хойшонхи найман жэлэй ойе тэмдэглэжэ байхадаа, Европын арадууд бүхы энэ түби дээрэ дэлгэрһэн сэрэгтэ эсэргүү, ракетэнүүдтэ эсэргүү үргэн ехэ хүдэлөөндэ улам бүри нягтаар жагсана. Вашингтоной түлхин баадхажа байгаа зүришэлдөөнэй болон түгшүүрилтэ байдалые һуларуулха ябадалые хохидуулгын харгы замые тэдэ эрид шууд буруушаана. Европодо аюулгүй байдал бэхижүүлхэ, харилсаа холбоо хүгжөөхэ найдамтай харгы Хельсинкиин Түгэсхэлэй акт дотор тодорхойлогдонхой гэжэ тэдэ батаар этигэнэ ха юм.

Мүнөө үедэ Хельсинкиин хэлсээндэ үнэн сэхэ байха гээшэ Түгэсхэлэй актын гол ёһонууд, болон хэлсээнүүдые хэлбэришэгүйгөөр сахиха, али алинайнгаа дотоодын хэрэгтэ хамааралсалгаһаа арсаха гэһэн удхатай бшуу. Хельсинкиин хэлсээндэ үнэн сэхэ байха гээшэ Европын арадуудай этигэл найдабарида харюусаха, Европодо бэе бэедээ этигэлгэ ба аюулгүй байдалые бэхижүүлхэ, буу зэбсэг хуряаха хэмжээнүүдэй талаар конференци зарлалга хангаха. Хельсинкидэ эхилһэн олон талын ябуулгануудые үргэлжэлүүлхэ аргатай һайн үрэ дүнгүүдтэйгээр Мадридтахи уулзалгые түгэсхэхэ гэһэн удхатай. Энэмнай эб найрамдалай, буу зэбсэг хуряалгын болон харилсаа холбооной хэрэгые бэхижүүлгэдэ тон шухала хубита боложо үгэхэ байгаа.

Г. ШИШКИН, (ТАСС).

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Нуга сабшалан дээрэ мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ» — түрүү бэшэг. «Росси: табан жэлэй эршэ» — РСФСР-эй ЦСУ-гай мэдээсэл. «Республикын ажалай эршэ»— суглуулбари.

Хоёрдохи хуудаһанда. КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленумай шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө. «Бүхы аргануудые хэрэглэн»— Э. Сосновскаягай статья. Түрүү дүй дүршэл — табан жэлэй нөөсэ.

Гурбадахи хуудаһан тематическа. «Тэжээл бэлэдхэлгые, хадагалалгые комплексноор оньһожоруулга».

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Спортын һонин. «Зун — амаралтын хаһа» — суглуулбари. Уласхоорондын шэнжэлэл. Хилын саана. Соносхолнууд мэдээсэлнүүд.

ДОЛЛАРОЙ ҺҮЛӨӨН...

Дотоодын ба гүрэнүүд хоорондын хёмороонуудта, арсалдаа булялдаануудта эгүүгүй шэгээ олохоёо болиһон американ империализм экономическа үрдилдөөндэ нүгөөдүүлэйнгээ арга боломжонуудые муудхааха хэрэгтэ долларой булюу байдалые хэрэглэнэ. Үнгэрһэн неделидэ баруун оронуудай валютна биржэ дээрэ Баруун Германиин марка, Франциин франк, Италиин лира ба бусад валютануудһаа долларой үнэ эгээл ехээр дээшэлһэн байна. Иимэ эрхэ байдалда өөһэдынгөө валютын үные үргэхын тулада хэгдэһэн гаргашануудһаа. дурсагдагша оронуудай импортын доллароор хэгдэдэг түлөөһэнэй сэнгэй дээшэлһэн ушарһаа ФРГ, Франци, Итали ба бусад оронуудһаа айхабтар ехэ хэмжээнэй доллар Уолл-Стридэй сейфнүүд руу урдан орохо болоно.

Һүүлэй хоёр жэлэй туршада долларой үнэ сэнгэй хэлбэришэгүй ургалта хадаа Рейганэй захиргаанай зорюута бэелүүлжэ байһан политикын үрэ дүн мүн. Энэ политикынь уг зорилгонь юуб гэхэдэ, США-да буу зэбсэг ехээр бүтээлгын гаргашын зарим хубиие Баруун Европын оронуудаар ба Японоор түлүүлхэ ябадал туйлалга болоно. Өөрынгөө финансова хэрэгые гуримшуулха уряатайгаар США-гай хамжагшадай Сагаан байшанда хэды хандаашье һаа, Америкын бюджедэй үлүү гаргаша жэлһээ жэлдэ ехэ болоно, империализмын долларово оньһон хүдэлгэгдэжэ эхилнэ. Бодото байдалыень абажа харахада, Рейганэй бюджедэйнгээ тэнсүүриие тааруу болгохо талаар найдуулга үгэһэншье һаа, урда жэлнүүдэйхитэй сасуулбал, үлүү гаргашань жэл ерэхэ бүри хоёр дахинаар ехэ болоно. Жэшээнь, тэрэ үлүү гаргашань 1981 ондо 58

миллиард доллар бай... до 111 миллиард... 210 миллиард долла... леэгдэнэ.

Америкын правит... гаргашаяа бүглэхын... урьһаламжа абажа,... жа абагшадтай үрд... ороно. Урьһаламжа... ролго — банкнуудай... центые дээшэлүүлдэг... дай нэгэн ха юм. Энэ... промышленностьда ха... го хэхэ арга боломж... шэ, харин хилын са... ри татаха, ондоо ва... унагааха хүсэ ехэтэ... үгэнэ.

Сэрэгэй гаргашын... доо оронуудта ашажа... дууд тэдэ оронуудай... ритойхон хохидол у... Европын оронуудһаа... процентээр США ру... дахада, тэдэ гүрэнү... хүгжөөхэ арга боломж... дэлмэригүй хүнүүдэй... но. Валютна биржэ д... һоо дабтагдажал бай... шээлнүүд капиталис... на системые һандарга... худалдаа наймаанда... тохёолдуулна. Имагт... Вильямсбергдэ үнгэрһ... лис долоон ороной т... залга дээрэ США-гай... гаргаша тухай асууда... хэлсэлгэдэ табигдаһан... ааб даа. Гэбэшье энэ... асуудал шиидхэгдээгү...

ВАШИНГТОНДО ХӨӨРЭЛДӨӨНҮҮД БОЛОБО

ТАСС ХИЛЫН СААНАҺАА

ВАШИНГТОН. Израилиин гадаадын хэрэгүүдэй министр И. Шамир, оборонын министр М. Аренс гэгшэдэй США-да ерэлгэ президент Рейгантэй уулзалгаар дүүргэгдэбэ.

Эдэ хөөрэлдөөнүүд дээрэ Ливандахи байдал тухай асуудал гол түлэб хэлсэгдээ. Энэ бэеэ дааһан гүрэнэй урда зүгэй газар нютагуудые хоорондонь амяарлуулан өөрэшэлхэ шэглэлтэй Вашингтон Тель-Авив хоерой үгэсөөе бэелүүлхэ тухайда гол түлэб хөөрэлдэһэн байна. Гүрэнэй секретарь Дж. Шульц гэгшэ журналистнуудай урда үгэ хэлэхэдээ, Израилиин өөрынгөө сэрэгүүдые Ливанда байраһаань хүдэлгэжэ байһан ушарые энэ оронһоо зайлуулан гаргагдаха шэглэлдэхи «түрүүшын алхам» гээшэ гээд этигүүлхые һэдэбэ. Теэд энэ мэдүүлгэнь хэниешье мэхэлбэгүй. Һаяхан Вашингтондо ерээд ошоһон Ливанай президент А. Жмайель гэгшэ Тель-Авивай эдэ ябуулганиудые оронииемнай «бодото дээрэнь амяарлуулан таһалха» гэһэн ябадал болоно гэжэ тайлбарилба.

Эй-би-си гэдэг телекомпаниин тагнуулай баримтануудта үндэһэлхэ зуураа, Израиль гээшэ өөрынгөө сэрэгүүдые Ливанай районуудта абаашаһан газартаа саг үргэлжын сэрэгэй бэхилэлтэнүүдые хэхэ тэһэн хараатай юм. Дж. Шульц, гэдэгшье, мүн американ правительствын бусад түлөөлэгшэдшье Израилиин сэрэгүүдэй заримыеньшье, зайлуулан гаргаха болзорнуудые нэрлэжэ шадаагүй. Сэрэгүүдые байраһаань хүдэлгэһэн ушарта Ливан таһалан һалгагдахагүй гэжэ мэдүүлгэ хэхэдээ, хоёр талынхид уласхоорондын олониитын һанаа заһахые һэдэһэн байна гээд Си-би-эс гэдэг телекомпани эдэ хэлсээнүүдые тайлбарилан тэмдэглэбэ... США Израиль хоерой иимэ зар тунхаг тараабашье һаань, Ливан гээшэ хубаагдахадаа болохо юм һэн гэһэн бодол түрэһөөр байна.

Захиргаанай үндэр тушаалта заахадаа, Ливанда эб найрамдал аршалан хамгаалха олонациональна хүсэнүүд гэдэгэй үүргэ үргэдхэхэ тухай асуудалые Сагаан байшан хаража үзэхөөр бэлэн байна гээд хэлэбэ. Гэхэ зуура эдэ хүсэнүүдэй ехэнхинь американ далайн сэрэгэйхин байха юм. Хэблэлэй баримтын ёһоор хадаа, энэнь Ливанай гүрэнһөө Израилиин сэрэгүүдэй зайлуулагдаһан тэдэ газар нютагуудые тиимэ хүсэнүүдэй хиналта доро үгэхэ хэрэг болоно. Тиихэдээ США-гай сэрэгүүд Ливанай газар дээрэ хэтэдээ үлэхэ байна.

Журналистнуудай тэмдэглэһэнэй ёһоор Зүүн зүгтэ США-гай «стратегическэ холбоото» гүрэндэ американ туһаламжые үргэдхэхэ тухай асуудал эдэ хэлсээнүүд дээрэ мүн лэ зүбшэгдэбэ. Конгрессэй элидхэлэй ёһоор болоходоо, Тель-Авив гээшэ Ливанда дай хэхэдээ гээгдэлдэ ороһон буу зэбсэгүүдээ мүнөө «гүйсэд хүсэлдүүлхые» оролдоно ха. Шэнжэлээд үзэхэдэ, Вашингтон энэ гүйлтыень хангахаар бэлэн байна. Гансахан энэ жэлдэ Израиль сэрэгэй-экономическа туһаламжын хэбэртэйгээр 2.5 миллиард доллар США-һаа абаха юм ха.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — «Время». 9.40 — Спортивна мэдээсэл. 10.10 — Баримтата фильм. 10.50 — Мультфильм. 11.15— «Соль земли» — уран һайханай фильм. (5-дахи сери). 12.20 — В. Стародубовский В. Самолетов хоёр фортепиано дээрэ наадахa. 12.45 — Шэнэ һонин. (12.55 хүрэтэр). 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — Баримтата фильм. 16.25 — «Бултанда зорюулагдаһан стадион». 16.55 — «Паруса» — уран һайханай фильм. (1-дэхи сери).

Улаан-Үдэ. 18.05 — «Саян» — хүдөөгэй ажалшад туһай дамжуулга. 18.35— «Байгал» — мэдээсэлэй программа (буряадаар).

Москва. 19.05 — һурагшадай бригадануудай хүдэлмэри тухай. 19.30 — Концерт. 19,45 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэй дээрэ». 20.00 — «Курска байлдаан». 20.30 — Уласхоорондын ба бүхэроссин конкурснуудай лауреат Ю. Дранга аккордеон дээрэ наадахa. 20.50 — «Соль земли» — уран һайханай фильм (6-дахи сери). 22.00 —«Время». 22.35 — «Три карты» —фильм-балет. 23.50 — «Мүнөөдэр— түби дэлхэй дээрэ». 00.05— «Спортивна мэдээсэл».

ХОЕРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00 — Үглөөнэй гимнастика. 9.20 — Баримтата фильм. 9.40 — «Двое в новом доме» — уран һайханай фильм. 11.00 —Мультфильм. 11.20 — Француз хэлэн. 11.50 — «Звездочет». 12.30 — Карелиин телевидениин болон радиогой симфоническа оркестр наадахa. 13.05 — «Путешествие достойных» — үхибүүдтэ фильм. (2-дохи сери). 14.05—Баримтата фильм. 14.30— Социалис Ажалай Герой, Ленинскэ ба Гүрэнэй шангуудай лауреат, Нобелевско шангай лауреат академик А. М. Прохоров һурагшадай асуудалнуудта харюусаха. 15.15 — Баримтата фильм. 15.30 — А. Н. Островский. «Бесприданница». 16.30 — Шэнэ һонин.

Улаан-Үдэ. 16.40 — «Чудо с косичками» — үхибүүдтэ уран һайханай фильм.

Москва. 18.05 — «Манай корреспондентнүүд хөөрэнэ». 18.35 — СССР-эй арадуудай зунай VIII Спартакиада Спортивна гимнастика.

Улаан-Үдэ. 19.05 — «Ном уншаха дуратайшуулай анха-

ралда». ... нууд. 19... —83» гэж... курсын ... дагбаева... Баримтат...

Москва. ... нойрсоль... — Уласх... 22.00 — ... «Смерть... һайханай... 00.15 — ... дениин ... гын В. ... ород ар... стнуудай ... 00.30 — ... чемпиона... «Динамо... тайм).

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ. ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96. приемная—2.54—54. зам. редактора—2-68-08. зам. редактора—2-62-62. отв. секретарь —2-50-52. секретариат—2-66-76. отделы: партийной жизни—2-34-05 пропаганды—2-56-23 промышленности и строительства—2-61-35. сельского хозяйства—2-64-36; 2-63-86. советского строительства и быта—2-69-58. культуры и школ—2-60-21; 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2-67-81, корректорская—2-33-61 выпускающие—2-35-95. отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Го... ственного комитета Бурятской А... делам издательств полиграфии и... ной торговли. г. Улан-Удэ. ул. Ле... Н-02461. Заказ № 176. Индекс...